

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
lagar om ändring av lagen om advokater och 6 § lagen om
statliga rättshjälpsbyråer**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om advokater och lagen om statliga rättshjälpsbyråer ändras. Syftet är att revidera behandlingen av disciplinära ärenden och arvodestvister som gäller advokater. Verkningsarna av grundlagen och offentlighetslagstiftningen samt Europarådets rekommendation om utövandet av advokatyrket 2000 har beaktats vid revideringen av organiserandet av tillsynen över advokaternas verksamhet.

I propositionen föreslås att behandlingen av klagomål skall koncentreras till disciplinnämnden, vars namn ändras till tillsynsnämnden. Ett tillsynsförfarande kan anhängiggöras av advokatens klient, klientens motpart eller någon annan person som berörs av det ärende som advokaten sköter. Också Finlands Advokatförbunds styrelse kan anhängiggöra ett tillsynsförfarande i nämnden på basis av vad som framkommit vid tillsynsverksamheten. Också justitiekanslern i statsrådet kan anhängiggöra ett tillsynsförfarande.

Tillsynsnämnden skall fortfarande bestå av nio medlemmar. Ordföranden och fem medlemmar skall vara advokater, som väljs av Advokatförbundets delegation. I stället för nuvarande två skall i tillsynsnämnden ingå tre medlemmar som inte hör till advokatkåren. De utnämns till uppdraget av statsrådet

Av de nuvarande disciplinära påföljderna, dvs. anmärkning, varning, offentlig varning och uteslutning ur förbundet, slopas offentlig varning. I dess ställe föreskrivs om en möjlighet att fastställa en påföljdsavgift, som kan vara minst 500 och högst 15 000 euro.

En klient som är missnöjd med det arvode som advokaten uppbär kan för närvarande yrka nedsättning av arvodet via skiljemannaförfarande, om vilket föreskrivs i lagen om advokater. Enligt förslaget skall arvodestvister skall behandlas i en sektion i nämnden. Ordförande för sektionen är då en medlem som inte hör till advokatkåren. Klienten skall på begäran få en rekommendation om vad som är skäligt arvode.

I propositionen föreslås att advokatföreningen skall vara skyldig att föra en särskild offentlig dagbok över tillsynsärenden och arvodestvister. I syfte att öka offentligheten i förfarandet föreslås också att ett offentligt referat skall sammanställas av avgörandet i ett tillsynsärende och rekommendationen som gäller ett arvode. Referatet skall bl.a. innehålla en redogörelse för ärendet i huvuddrag samt slutresultatet. I fråga om arvodestvister skall i dagboken antecknas huruvida advokaten har följt arvodesrekommendationen.

Det föreslås ytterligare att en advokat som går i pension skall under de förutsättningar som anges i lag kunna använda yrkesbeteckningen advokat också efter att han upphört att utöva advokatverksamhet.

Den föreslagna ändringen av lagen om advokater förutsätter också ändringar i advokatföreningens stadgar.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft när en lämplig övergångstid har gått efter att den har antagits och blivit stadfäst så, att stadgarna för Finlands Advokatförbund kan ändras innan den träder i kraft.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Nuläge.....	4
1.1. Lagstiftning och praxis.....	4
Uteslutning	6
Varning.....	6
Anmärkning.....	6
Yrkesbeteckningen advokat	8
1.2. Internationell jämförelse	9
Konventioner och resolutioner	9
Sverige.....	10
Norge.....	11
Danmark	12
Österrike	13
Tyskland.....	13
Nederländerna	14
Behandlingen av arvodestvister i Sverige, Norge och Danmark.....	15
1.3. Bedömning av nuläget	15
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	17
2.1. Mål och medel	17
2.2. De viktigaste förslagen.....	20
3. Propositionens verkningar	21
3.1. Ekonomiska verkningar.....	21
3.2. Övriga verkningar	21
4. Beredningen av propositionen	21
DETALJMOTIVERING	22
1. Lagförslag	22
1.1. Lagen om advokater	22
1.2. Lagen om statliga rättshjälpsbyråer	35
2. Ikraftträdande	35
3. Lagstiftningsordning.....	35
LAGFÖRSLAGEN.....	37
om ändring av lagen om advokater	37
om ändring av 6 § lagen om statliga rättshjälpsbyråer	42
BILAGA	43
PARALLELLTEXTER	43
om ändring av lagen om advokater	43

om ändring av 6 § lagen om statliga rättshjälpsbyråer	53
--	-----------

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Allmänt om tillsynen över advokaternas verksamhet. Det sätt på vilket advokatväsendet är organiserat regleras i lagen om advokater (496/1958) och justitieministeriets beslut om fastställelse av stadgar för allmänna advokatföreningen (191/1959). Enligt advokatföreningens stadgar är Finlands Advokatförbund allmän advokatförening. I den så kallade generalklausulen i lagen om advokater (5 § 1 mom.) föreskrivs att en advokat redbart och samvetsgrant skall utföra honom anförtrödda uppdrag samt i all sin verksamhet iakttä god advokatsed.

Finlands Advokatförbund har fastställt olika anvisningar som advokaterna skall följa i sin verksamhet, bl.a. vägledande regler om god advokatsed, grunder för bestämmande av advokatarvoden, reglemente rörande skötsel av klientmedel samt regler om annonsering gällande advokatverksamhet och om ansvarsförsäkring. Alla dessa bildar tillsammans med lagen och stadgarna god advokatsed.

Styrelsen för Finlands Advokatförbund har till uppgift att tillse att advokaterna fyller sin plikt; bl.a. att de iakttar kraven i generalklausulen. Tillsynsverksamheten får stöd av det disciplinära förfarandet, som är en uppgift för förbundets disciplinnämnd. Dessutom har justitiekanslern i statsrådet uppgifter som hänför sig till tillsynen över advokaternas yrkesutövning.

Den lagstadgade tillsynen över advokaternas verksamhet förorsakade år 2002 Finlands Advokatförbund kostnader om drygt 196 400 euro. Dessa täcks med medlemsavgifter som betalas av advokaterna.

Tillsynsärenden och disciplinära ärenden. De ärenden som hör till tillsynen över advokaternas verksamhet är indelade i tillsynsärenden och disciplinära ärenden. Tillsynsärendena undersöks och behandlas av advokatförbundets styrelse och de

disciplinära ärendena av disciplinnämnden. Med tanke på styrelsens och disciplinnämndens befogenheter är det alltså av avgörande betydelse vad som avses med ett disciplinärt ärende.

Disciplinära ärenden är enligt 47 § i Finlands Advokatförbunds stadgar

1) ärenden som förbundsstyrelsen fattat beslut om i samband med övervakningen av advokaterna, om det på basis av övervakningen finns skäl att misstänka att en advokat har förfarit oredligt på det sätt som anges i 7 § lagen om advokater,

2) ärenden som upptagits på yrkande av justitiekanslern,

3) ärenden som anmälts av domstol med stöd av 15 kap. 10 a § rättegångsbalken (s.k. förbud att uppträda) och

4) ärenden som upptagits på besvär av advokatens egen huvudman.

Disciplinära ärenden som anhängiggjorts på något annat sätt än de som uppräknas ovan är tillsynsärenden. Typiska tillsynsärenden är klagomål från motparten till advokatens huvudman och klagomål över en advokats verksamhet i något uppdrag baserat på domstolsförordnande, t.ex. som förvaltare av ett konkursbo eller som boutredningsman eller skiftesman i ett dödsbo. I tillsynsärenden har styrelsen till uppgift att besluta om det finns skäl att misstänka att en advokat har handlat i strid med de etiska anvisningar som är bindande för honom. Om styrelsen anser att det inte finns skäl att misstänka advokaten för att ha handlat i strid med sina plikter, upphör behandlingen av ärendet här. Om styrelsen kommer fram till motsatt slutresultat överförs ärendet som ett disciplinärt ärende till disciplinnämnden för behandling. Under åren 1996—2002 blev årligen 235—349 disciplinära ärenden och arvodestvister anhängiga. Styrelsen saknar behörighet att besluta om disciplinära påföljder.

Disciplinnämnden har under åren 1996—2002 avgjort 133—189 disciplinära ärenden per år. Om disciplinnämnden finner att en advokat har förfarit i strid med sina plikter på

det sätt som anges i lagens 7 §, skall den tilldelas honom en disciplinär påföljd. Ett beslut som gäller uteslutning av en advokat ur advokatföreningen skall dock fastställas av styrelsen.

Styrelsens tillsynsverksamhet. Till advokatförbundets styrelse hör nio advokater, bland dem förbundets ordförande och vice ordförande. För sju medlemmar utses personliga suppleanter. Mandatperioden omfattar tre år. Förbundets delegation, som består av medlemmar utsedda av förbundets lokala avdelningar och är förbundets högsta beslutande organ, väljer årligen en tredjedel av medlemmarna i styrelsen.

Styrelsen kan för tillsynen av advokatverksamheten begära utredningar av advokaterna och bestämma om inspektion av en advokatbyrå.

Advokatförbundets styrelse uppfyller sin tillsynsskyldighet också genom systematiska inspektioner. Varje år blir skötseln av klientmedlen föremål för granskning vid 5 procent av advokatbyråerna. Dessa utses genom lottdragning. Samtidigt kontrolleras byråns ansvarsförsäkringar och huruvida det finns en förteckning över de arvoden byrån uppbär. Ett annat föremål för systematiska inspektioner är nya advokatbyråer, som får besök snart efter det att de anslutit sig till advokatförbundet. Besöken görs i handledande syfte.

Disciplinnämndens verksamhet. Finlands Advokatförbunds disciplinnämnd är ett organ fristående från förbundets övriga organisation. Medlemmarna i disciplinnämnden utses av Advokatförbundets delegation. Till disciplinnämnden hör nio medlemmar, bland dem en ordförande och en vice ordförande. För sju medlemmar utses personliga suppleanter. Mandatperioden omfattar tre år. Förbundets delegation väljer årligen en tredjedel av medlemmarna i nämnden.

Av medlemmarna i nämnden är ordföranden, vice ordföranden och fem medlemmar advokater. Två av medlemmarna jämte suppleanter skall stå utanför advokatkåren. Utlåtande om deras lämplighet som medlemmar begärs på förhand hos justitieministeriet. De medlemmar i nämnden

som står utanför advokatkåren har varit professorer i juridik och domare som uppnått viktiga positioner inom domstolsväsendet.

Det disciplinära förfarandet påminner om förvaltningslagskipningen. Vid förfarandet finns endast en part, dvs. den advokat förfarandet gäller. Han är skyldig att uppriktigt och sanningsenligt ge sin utredning i saken. I detta avseende motsvarar disciplinärt förfarande inte behandling av brottmål i domstol, även om det annars har vissa drag av behandling av brottmål. Karaktäristiskt för disciplinärt förfarande är att nämnden aktivt skall utreda vad det är frågan om i det aktuella ärendet. Ett avgörande som fattats i ett disciplinärt ärende vinner inte laga kraft, vilket innebär att samma ärende kan komma upp till behandling på nytt.

Tillämpning av disciplinära påföljder. I sina avgöranden konstaterar disciplinnämnden att ärendet inte föranleder vidare åtgärder eller så påför den advokaten en disciplinär påföljd, om advokaten konstateras ha handlat i strid med sina plikter. Påföljderna är anmärkning, varning, offentlig varning eller uteslutning ur advokatföreningen. Nämnden kan också utan att bestämma någon påföljd göra advokatens uppmärksam på vad ett riktigt förfarande är.

Påföljdsskala. De disciplinära förseelser som avses i lagen om advokater är indelade i grova och lindriga förseelser när det gäller att handla i strid med god advokatsed. Enligt lagens 7 § 1 mom. anses det som en grov förseelse om en advokat i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller om han såsom advokat annars förfar ohederligt. I sådana fall skall han uteslutas ur förbundet. Är omständigheterna förmildrande, kan han dock i stället för att uteslutas tilldelas varning. Enligt 7 § 2 mom. anses det som en lindrig förseelse om en advokat annars åsidosätter sina plikter som advokat eller handlar i strid med god advokatsed. Då skall han ges en anmärkning eller en varning. Om dock omständigheterna är försvårande skall han uteslutas ur förbundet.

Enligt 7 § 4 mom. lagen om advokater kan det beslutas att en varning som tilldelas en advokat på grund av en grov eller lindrig disciplinär förseelse skall ges offentlighet,

om det finns någon särskild orsak till detta.

Det påföljdssystem som anges i 7 § lagen om advokater är således uppbyggt i tre steg på följande sätt, från det strängaste till det lindrigaste:

- 1) uteslutning ur förbundet,
- 2) varning, som kan ges offentlighet om det finns någon särskild orsak till detta,
- 3) anmärkning.

Uteslutning

Trots att gränsen mellan grov och lindrig förseelse inte bestäms enligt en straffrättslig bedömning av gärningen eller försummelsen, har disciplinnämnden nästan utan undantag fattat beslut om uteslutning om en advokat har dömts till straff för uppsåtlig oredlighet i vinningssyfte eller för oredlighet. Efter år 1990 har ca 20 advokater uteslutits på nämnda grunder.

I några fall har en advokat uteslutits av den orsaken att han tidigare påförts flera lindrigare påföljder men trots det upprepat ett redan påtalat felaktigt förfarande. Det faktum att advokaten förhållit sig likgiltig till tidigare påföljder och tillsyn har ansetts tyda på att han inte längre till sina personliga egenskaper är lämplig som advokat och således inte heller lämplig som medlem i förbundet.

Varning

I disciplinnämndens beslutspraxis har varning i regel tilldelats som påföljd för felaktig skötsel av klientmedel, även om förfarandet inte skulle kunna klandras på straffrättsliga grunder. Varning har i regel tilldelats som påföljd också på basis av jäv och då advokaten klart tagit oskäligt mycket betalt.

Dessutom har en advokat i allmänhet tilldelats en varning om han har försummat sin lojalitetsplikt gentemot huvudmannen eller uppträtt osakligt i domstol, t.ex. genom att i en besvärsskrift på ett osakligt sätt

kritisera underrätten eller genom att uttala sig i sårande eller osakliga ordalag om motparten. En advokat har också tilldelats varning om han inte på lämpligt sätt fullgjort sin skyldighet att medverka till att ett disciplinärt ärende som gäller honom blir utrett. Enligt disciplinnämndens beslutspraxis har varning också i regel varit påföljd om advokaten har saknat giltig ansvarsförsäkring.

Det kan bestämmas att en varning skall ges offentlighet om det finns någon särskild orsak till detta. En offentlig varning kan ges t.ex. av den orsaken att en advokat upprepade gånger gör sig skyldig till samma slags klandervärda förfarande trots att han fått flera anmärkningar och varningar på grund av det. Offentlighet innebär i praktiken att beslutet offentliggörs i tidskriften Defensor Legis så att namnet på den advokat som tilldelats påföljden nämns.

Anmärkning

Anmärkning har i allmänhet tilldelats för handlingar eller försummelser som skall betraktas som lindriga disciplinära förseelser, såsom omotiverad förlängning av uppdraget som boutredningsman eller skiftesman, underlåtenhet att hålla kontakt med och informera huvudmannen och underlåtenhet att besvara brev eller begäran att ta kontakt. Anmärkning har i allmänhet tilldelats som påföljd för vårdslöshet i samband med skötseln av ett rättegångsärende, t.ex. då advokaten underlåter att iaktta den utsatta tiden för väckande av talan eller sökande av ändring. Disciplinnämnden har i allmänhet använt anmärkning också då en advokat har underlåtit att ordna sin byrå på tillbörligt sätt, t.ex. genom att låta bli att utarbeta en för allmänheten tillgänglig förteckning över de arvoden byrån uppbär.

Under åren 1996—2002 har avgörandena i disciplinära ärenden fördelat sig på följande sätt:

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Inga åtgärder	76 %	76 %	73 %	69 %	73 %	79 %	75 %
+förfarande har påtalats (antal)	10	12	9	8	10	11	10

Anmärkning	14 %	8 %	12 %	18 %	11 %	11 %	16 %
+förfarande har påtalats (antal)	1	-	-	-	-	-	-
Varning	7 %	11 %	11 %	13 %	14 %	8 %	8 %
Offentlig varning (antal)	1	2	-	1	2	1	-
Uteslutning (antal)	3	6	3	1	3	2	6

Justitiekanslerns tillsynsverksamhet. I lagen om advokater och i advokatföreningens stadgar bestäms om justitiekanslerns tillsynsverksamhet i tre avseenden:

1) Justitiekanslern är berättigad att hos advokatföreningen styrelse påkalla åtgärder mot advokat, om han finner, att denne försummar sina skyldigheter eller icke är behörig att vara advokat (6 § 3 mom. lagen om advokater),

2) justitiekanslern har också rätt att yrka att ett tillsynsärende upptas som disciplinärt ärende i strid med förbundsstyrelsens beslut (47 § i advokatföreningens stadgar), och

3) justitiekanslern har rätt att besvara sig över avgöranden i disciplinära ärenden (10 § 2 mom. lagen om advokater).

I fråga om de initiativ till disciplinära ärenden som tas av justitiekanslern baserar sig de flesta på klagomål till justitiekanslern. Årligen mottar justitiekanslern 80—90 klagomål som gäller advokater. Av dem sänder justitiekanslern årligen 15 till advokatförbundet för att behandlas som disciplinära ärenden. De övriga klagomålen föranleder inte åtgärder från justitiekanslerns sida.

Advokatförbundets styrelse och enskilda advokater skall på begäran lämna justitiekanslern de uppgifter som behövs för att utföra ovannämnda tillsynsuppgifter. Styrelsen och disciplinnämnden sänder alla sina beslut i tillsynsärenden och disciplinära ärenden till justitiekanslern för kännedom.

Ändringssökande. Besvär över beslut av disciplinnämnden anföras hos Helsingfors hovrätt.

Justitiekanslern har rätt att besvara sig över alla slutliga beslut av disciplinnämnden. En advokat har å sin sida rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket han har uteslutits ur advokatföreningen eller tilldelats en offentlig varning som disciplinär påföljd.

Klaganden eller någon annan anmälare saknar besvärsmått, eftersom klaganden inte är part i ett disciplinärt förfarande. Också klaganden underrättas om beslutet i ärendet

och kan be justitiekanslern söka ändring.

Endast ett fåtal ändringsansökningar görs hos hovrätten årligen. Under åren 1994—2000 har högsta domstolen beviljat besvärstillstånd i endast två disciplinära ärenden enligt lagen om advokater.

Skiljemannaförfarande i arvodestvister. I 2 § 1 mom. 10 punkten lagen om advokater föreskrivs att det i advokatföreningens stadgar skall uppges ”hur den, som inte hör till föreningen, skall ges rätt att genom skiljemannaförfarande avgöra en mellan personen i fråga och en föreningsmedlem eller det bolag för vars räkning denna har handlat uppkommen tvist som gäller eller ansluter sig till medlemmens verksamhet som advokat”. Bestämmelser om skiljemannaförfarande finns i paragraferna 34—36 i Finlands Advokatförbunds stadgar. I stadgarna bestäms vidare att en jurist då han ansöker om medlemskap förbinder sig att underkasta sig ett sådant skiljemannaförfarande.

För varje arvodestvist förordnar förbundets styrelse särskilt tre advokater av sina medlemmar eller deras suppleanter eller av styrelsemedlemmarna i någon av förbundets lokalavdelningar som skiljemän. Ett skiljemannaförfarande kan anhängiggöras endast av advokatens huvudman eller någon annan klient. Svarande är antingen advokaten personligen eller det advokatbolag för vars räkning han har agerat eller båda. En advokat kan alltså inte anhängiggöra skiljemannaförfarande.

En huvudman, dvs. den som får räkningen, som önskar får ett slutligt, verkställbart beslut i ärendet kan i stället för skiljemannaförfarande vända sig till allmän domstol. Huvudmannen kan dessutom, om det är fråga om en konsument, vända sig till konsumentklagonämnden, som kan ge en rekommendation i fråga om arvodets storlek. En betydande skillnad mellan skiljemannaförfarande och det förfarande som sker i domstol eller i konsumentklagonämnden är offentligheten. I

skiljemannaförfarande enligt lagen om advokater blir de uppgifter om huvudmannen som omfattas av advokatens tystnadsplikt inte offentliga, även om det skulle hänvisas till dem i förfarandet.

Sådant skiljemannaförfarande i arvodestvister som avses i lagen om advokater förekommer 30–40 gånger per år. I ca hälften av fallen är det fråga om ett tillsynsärende eller ett disciplinärt ärende.

En tredjedel av skiljemannaförfarandena i arvodestvister får en helt eller delvis positiv utgång med tanke på advokatens huvudman eller någon annan klient (åren 1994–2000 24–41 procent per år; i genomsnitt 33 procent).

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan offentlighetslagen, gäller för den tillsyn över advokatverksamheten som Finlands Advokatförbund utövar.

I 6 § lagen om advokater bestäms om tystnadsplikt för förbundets styrelsemedlemmar och för den person som verkställer inspektion av en advokats byrå. De får inte olovligen yppa vad de vid utövande av tillsynen erfarit om advokaten och hans verksamhet. I lagens 6 a § har medlemmarna i disciplinnämnden jämställs med styrelsemedlemmar i fråga om tystnadsplikten.

Enligt 22 § offentlighetslagen skall en myndighetshandling sekretessbeläggas, om det i offentlighetslagen eller någon annan lag föreskrivs att den skall vara sekretessbelagd. Lagen om advokater är en speciallag i förhållande till offentlighetslagen. Det innebär att all den information som fås om en advokat eller hans verksamhet i samband med tillsynen över advokatverksamheten skall anses vara sekretessbelagd. I motiveringen till offentlighetslagen finns ett uttryckligt uttalande som för sin del gäller advokatens huvudman: ”Finlands Advokatförbunds handlingar som gäller tillsynsförfarande och som röjer uppgifter om advokatens klient är sekretessbelagda”.

Det svar advokaten ger på ett klagomål tillställs klaganden för kännedom. Om klaganden är någon annan än advokatens egen huvudman, kan det hända att advokaten

i sitt svar röjer sådana uppgifter om förhållandet till sin huvudman som omfattas av advokatens tystnadsplikt och som han inte har rätt att röja för andra personer. Om advokaten genom en motiverad anmälan uppger att dessa uppgifter omfattas av hans tystnadsplikt, sänds inte advokatens utredning till den klagande för kännedom när det gäller de sekretessbelagda uppgifterna. Om den klagande är advokatens egen huvudman kan advokaten inte ha uppgifter som skall hemlighållas för denne.

I fråga om offentligheten för diariet över ärenden som hör till tillsynen över advokatverksamheten (dagboken över disciplinära ärenden) tillämpas för närvarande följande bestämmelser:

1) En anteckning i dagboken om den klagande är en offentlig uppgift.

2) En anteckning i dagboken om ärendets art (arvodestvist, tillsynsärende eller disciplinärt ärende) är en offentlig uppgift.

3) Identiteten i fråga om den advokat som är föremål för klagomål är en sekretessbelagd uppgift, utom i det fall att klagomålet har lett antingen till offentlig varning eller till uteslutning ur advokatförbundet.

Yrkesbeteckningen advokat

Enligt 1 § 1 mom. lagen om advokater är advokat den, som i egenskap av medlem i landets allmänna advokatförening införts i advokatregistret. Förutsättningarna för den som kan godkännas som advokat anges i 3 § lagen om advokater. Kompletterande bestämmelser om godkännande som advokat finns i allmänna advokatföreningens stadgar.

Enligt 9 § lagen om advokater skall en advokat som upphör att utöva advokatverksamhet anhölla om utträde ur advokatföreningen. Gör advokaten det inte utan dröjsmål, skall styrelsen fastslå att advokaten har utträtt ur föreningen och avföra personen i fråga ur advokatregistret. En motsvarande föreskrift finns i 44 § 2 mom. advokatföreningens stadgar.

Att en person som inte är advokat använder yrkesbeteckningen advokat eller benämner sin byrå advokatbyrå eller annars uppger sitt yrkesområde så att han på grund av detta felaktigt kan antas vara medlem av den

allmänna advokatföreningen är straffbart enligt 11 § lagen om advokater.

När en person av någon anledning upphör att utöva advokatverksamhet skall han vid äventyr av uteslutning anhålla om utträde ur den allmänna advokatföreningen. Utträddandet innebär att personen i fråga avförs ur det advokatregister som avses i 4 § lagen om advokater. Efter att en person har avförts ur advokatregistret är han med stöd av lagens 1 § inte längre advokat och på grund av lagens 11 § får han därmed inte heller använda yrkesbeteckningen advokat.

Med stöd av 4 § 4 mom. i advokatföreningens stadgar kan förbundet förutom advokatmedlemmarna ha passiva medlemmar samt hedersmedlemmar. Enligt 9 § i förbundets stadgar kan förbundsstyrelsen till passiv medlem på ansökan anta en advokat, som upphör att bedriva advokatverksamhet. En passiv medlem är inte berättigad att använda yrkesbeteckningen advokat, även om det i samband med beteckningen skulle nämnas det är frågan om en passiv medlem.

1.2. Internationell jämförelse

Konventioner och resolutioner

På internationell nivå har man i flera sammanhang under det senaste decenniet fört fram advokatkårens autonoma ställning som ett av rättsstatens kännetecken. Av konventioner och resolutioner kan följande nämnas:

- KSSE-konferensen om den mänskliga dimensionen (dokumentet från mötet i Köpenhamn 1989 punkt 5.13),
- Förenta Nationernas resolution 1990 (UN Basic Principles on the Role of Lawyers),
- Europarådets rekommendation om utövandet av advokatyrrket 2000 (EC Recommendation on the freedom of exercise of the profession of lawyer).

Den av Europarådet i oktober 2000 fastställda rekommendationen om utövandet av advokatyrrket innehåller ställningstaganden som förespråkar advokatväsendets frihet. Dessa ställningstaganden är av betydelse för hur advokatväsendet organiseras.

Medlemsstaterna skall med beaktande av Europarådets människorättskonvention (FördrS 63/1999) vidta alla nödvändiga åtgärder för att friheten att utöva advokatyrrket skall respekteras, skyddas och främjas. Beslut om godkännande av advokater skall i regel fattas av en självständig yrkesorganisation, som skall vara oavhängig i förhållande till den offentliga makten. Främjandet av advokatväsendets oavhängighet inbegriper också respekt för det konfidentiella förhållande som råder mellan advokaten och hans huvudman. Ingrepp i detta förhållande kan göras endast när det på det sätt som föreskrivs i artikel 8 i Europarådets människorättskonvention är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle.

Enligt rådande praxis är ministerkommitténs rekommendationer inte bindande för medlemsstaterna på så sätt att lagstiftningen i respektive medlemsstat skall ändras för att motsvara rekommendationerna. I det praktiska lagstiftningsarbetet beaktas dock rekommendationerna och strävan är att lagstiftningen i medlemsstaterna skall fås att öve rensstämma med dem.

Enligt den del i rekommendationen som gäller tillsynsförfarande skall advokatorganisationen vidta disciplinära åtgärder mot de advokater som bryter mot fastställda yrkesetiska regler. Advokatorganisationerna skall vara ansvariga för det tillsynsförfarandet eller åtminstone ha rätt att delta i ett tillsynsförfarande som riktar sig mot en advokat.

Det tillsynsförfarandet skall enligt rekommendationen motsvara bestämmelserna och principerna i Europarådets människorättskonvention. Till denna del hänvisas särskilt till artikel 6 i konventionen och konstateras att en advokat som är föremål för tillsynsförfarande åtminstone skall ha

- rätt till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid
- rätt att ofördröjligen och i detalj bli underrättad om innebörden av det klander som riktas mot honom
- rätt att åtnjuta tillräcklig tid att förbereda sitt försvar

- rätt att försvara sig personligen eller genom ett biträde som han själv har utsett och

- rätt att vara närvarande under hela behandlingen.

I rekommendationen konstateras särskilt att en advokat skall ha rätt att söka ändring i vilket beslut som helst som meddelas i tillsynsförfarande. Rätten till en rättvis och offentlig rättegång har på basis av artikel 6 i människorättskonventionen ansetts innebära att muntlig förhandling är huvudregel. På basis av den praxis Europeiska människorättsdomstolen följer kan kravet på muntlig förhandling dock alltid frångås, om parten inte uttryckligen kräver sådan.

I alla rättssystem är tillhandahållandet av rättsliga tjänster i allmänhet en näring beroende av tillstånd. Detta är fallet bl.a. i alla medlemsstater i Europeiska unionen med undantag av Sverige och Finland. Att advokatverksamheten är beroende av tillstånd innebär i allmänhet att advokater har ensamrätt att sköta uppdrag i domstol (s.k. advokatmonopol). Ensamrätten gäller i vissa länder också rådgivning i juridiska frågor. Utvecklingen inom världshandelsorganisationen (WTO) förefaller att gå i riktning mot att advokaternas ensamrätt slopas i andra ärenden än domstolsärenden.

Sverige

Det pratiska genomförandet av advokatverksamheten i Finland sammanfaller egentligen endast med systemet i Sverige. I Norge och Danmark förekommer olikheter i tillsynen över advokatverksamheten bl.a. på grund av advokatmonopolet. De advokaträttsliga lösningarna i Sverige har av tradition fungerat som förebild hos oss vid utvecklingen av advokatverksamheten.

Sveriges Advokatsamfund är i likhet med Finlands Advokatförbund ett genom lag inrättat offentligt rättsligt samfund. Beslut om antagande till ledamot av advokatsamfundet fattas av advokatsamfundets styrelse. Avslag på en ansökan om inträde kan överklagas hos högsta domstolen i Sverige. Den som är anställd i en stats eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat får inte antas

till ledamot. På samma sätt som i Finland har advokater inte ensamrätt att ge medborgarna juridisk rådgivning eller företräda dem i domstol. I tvistemål kan i princip vem som helst, förutsatt att han anses ha tillräcklig förmåga, företräda och biträda någon annan i vilken domstol som helst. I brottmål är det i praktiken endast advokater som förordnas till offentliga försvarare. I slutet av 2000 uppgick antalet advokater i Sverige till ca 3 600.

Tillsynen över advokaterna i Sverige ankommer på advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd. Även justitiekanslern deltar i tillsynen. Disciplinnämnden har i uppgift att handlägga anmälningar som gjorts mot en ledamot av en klient eller någon annan som berörs av saken eller ärenden som anhängiggjorts av advokatsamfundets styrelse. Styrelsen beslutar om en anmälan som gjorts av någon annan än ovannämnda personer eller om ett annat ärende som kommit fram i samband med styrelsens tillsynsverksamhet skall hänskjutas till disciplinnämnden för behandling och avgörande. Om så inte sker kan den som gjort en sådan anmälan begära att justitiekanslern anhängiggör ärendet.

Disciplinnämnden består av ordförande, vice ordförande och nio andra ledamöter. Ordföranden, vice ordföranden och sex ledamöter är advokater. De väjs av advokatförbundets fullmäktige. Nämndens återstående tre ledamöter är offentliga representanter och utses av regeringen.

Ett disciplinärt ärende behandlas först av en avdelning inom nämnden. I avdelningen ingår tre ledamöter (två advokater och en ledamot som står utanför advokatkåren). Om avdelningen är enig om att disciplinär påföljd inte är påkallad får avdelningen avgöra ärendet. I annat fall skall ärendet hänskjutas till den fulltaliga nämnden för behandling och avgörande.

De disciplinära påföljderna är erinran, varning, straffavgift och uteslutning ur advokatsamfundet. Straffavgiften uppgår till minst 1 000 kronor och högst 50 000 kronor och betalas till advokatsamfundet.

En advokat som i sin verksamhet uppsåtligt gör orätt eller som annars förfar oredligt skall uteslutas ur advokatsamfundet.

Om omständigheterna är förmildrande kan han ges en varning. Om en advokat annars åsidosätter sina plikter skall han ges en erinran eller en varning. Om omständigheterna är försvårande skall han uteslutas ur advokatsamfundet. Om en advokat har tilldelats en varning kan han av särskilda skäl påföras en straffavgift som särskild påföljd.

Beslut av besvärsnämnden överklagas hos högsta domstolen. Justitiekanslern får överklaga alla beslut. En advokat har besvärsmätt endast om han har uteslutits ur advokatsamfundet. Klaganden har inte rätt att söka ändring.

Norge

Advokatföreningen i Norge (Den Norske Advokatforening) är en privaträttslig förening. Beslut om godkännande som advokat fattas av Tillsynsrådet för advokatverksamhet. Tillsynsrådets styrelse består av tre av kungen utnämnda medlemmar, av vilka ordföranden skall vara advokat och den ena medlemmen skall vara auktoriserad revisor. På den andra medlemmen ställs inga formella krav. Avslag av Tillsynsrådet i ett ärende som gäller medlemskap kan överklagas hos Advokatbevillningsnemnden. Som advokat kan till skillnad från situationen i Sverige och Finland godkännas också personer som står i anställningsförhållande till någon annan än en advokat. Detta innebär att personer anställda inom näringslivet (banker, försäkringsinrättningar, affärsföretag och fackförbund) har rätt att bli advokater. Efter att ha godkänts som advokat beslutar advokaten själv om han vill vara medlem av advokatföreningen eller inte. Antalet medlemmar i advokatföreningen är något över 5 000.

Advokaterna har inte ensamrätt att ge juridisk rådgivning, men de har ensamrätt att i domstol yrkesmässigt företräda en part i en rättegång. En part har dock alltid rätt att själv driva sin sak.

Tillsynen och det tillsynsförfarandet baserar sig på tre centrala organ, dvs. Disiplinernemnden, Tillsynsrådet för advokatverksamhet och

Advokatbevillningsnemnden.

Disiplinernemnden behandlar klagomål som gäller advokater. Tillsynsrådet utövar kontinuerlig tillsyn över advokaternas verksamhet. Dess uppgift är dessutom att bevilja advokattillstånd, auktorisera advokatbiträden (varje advokat får ha ett biträde, advokatfullmäktige, som kan uppträda i rätten på advokatens vägnar) samt bevilja tillstånd för bedrivande av rättshjälpsverksamhet.

Advokatbevillningsnemnden är det högsta tillsynsorganet som bl.a. annat beslutar om återkallelse av advokattillstånd och fungerar som besvärinstans i fråga om Tillsynsrådets beslut. Alla dessa utövar disciplinär makt gentemot advokaterna.

Disiplinernemnden består av fem medlemmar: en domare, två advokater och två andra medlemmar, som inte är domare eller advokater. Medlemmarna utnämns av kungen. Organet behandlar klagomål över att advokater har handlat i strid med god advokatsed eller lagstridigt. Som första besvärinstans behandlar detta organ dock endast klagomål gällande sådana advokater som inte är medlemmar i Den Norske Advokatforening. När ett klagomål riktar sig mot en medlem i advokatföreningen är huvudregeln att det behandlas av det regionala disciplinärutskottet (disiplinærutvalg) i respektive lokalavdelning. Utskottets beslut kan överklagas hos disciplinernemnden.

Om en advokat har handlat i strid med sina plikter som advokat eller annars lagstridigt kan han som påföljd ges en tillrättavisning (irretesettelse). I allvarigare fall kan påföljden vara varning (advarsel). Om Disiplinernemnden överväger en påföljd som innebär återkallelse av advokattillståndet, skall ärendet hänskjutas till Advokatbevillningsnemnden för behandling. Disiplinernemndens beslut kan inte överklagas.

Tillsynsrådet utövar kontinuerlig tillsyn över advokaternas verksamhet. Rådet för en advokatförteckning och advokaterna är skyldiga att meddela rådet adressändringar och ge rådet en utredning över att en ansvarsförsäkring existerar, sina bokslutsuppgifter och en utredning över

skötseln av klientmedlen.

Om Tillsynsrådet finner att en advokat har förfarit lagstridigt kan det som disciplinär påföljd tilldelas advokaten en tillrättavisning eller en varning. Beslutet kan överklagas hos Advokatbevillningsnämnden. Om en advokat har förfarit så grovt att han enligt Tillsynsrådets prövning inte längre kan godkännas som advokat, skall ärendet överföras till Advokatbevillningsnämnden för behandling.

Advokatbevillningsnämnden består av tre medlemmar: en domare som ordförande och Tillsynsrådets och Disciplinernämndens ordförande som övriga medlemmar. Ordföranden utnämns av kungen. Organet har till uppgift att fungera som besvärinstans i fråga om beslut av Tillsynsrådet och att behandla de disciplinära ärenden där återkallelse av advokattillståndet kan komma i fråga. Om en sådan påföljd inte kommer i fråga kan nämnden ge advokaten en tillrättavisning eller en varning. Advokattillståndet kan återkallas om advokaten anses olämplig eller ovärdig att arbeta som advokat eller om han har förlorat det förtroende som är nödvändigt i yrket. Ett beslut om återkallelse av advokattillståndet kan föras till domstol för behandling.

Danmark

Advokatorganisationen i Danmark (Det Danske Advokatsamfund) är ett genom lag inrättat samfund. Beslut om godkännande som advokat fattas av justitieministeriet. Avslag i ett ärende som gäller medlemskap kan överklagas hos en domstol som motsvarar hovrätten i Finland. En person som antagits som advokat är automatiskt och av tvång medlem i advokatsamfundet. På samma sätt som i Norge kan också s.k. firmajurister, dvs. jurister inom näringslivet, godkännas som advokater.

Advokaterna har inte ensamrätt att ge juridisk rådgivning. Däremot har advokaterna så gott som ensamrätt att sköta domstolsärenden. En part i en rättegång har dock rätt att själv driva sin egen sak. Jurister som arbetar inom näringslivet eller för arbetsmarknadsorganisationer kan endast sköta sin arbetsgivares ärenden i domstol.

Antalet advokater är ca 4 300.

För tillsynen över advokaterna sörjer advokatsamfundets styrelse. Om styrelsen finner att en advokat inte har handlat i enlighet med sina plikter kan den anhängiggöra ett disciplinärt ärende mot advokaten i advokatsnämnden (advokatnævnet). Advokatsnämnden fungerar oberoende av advokatsamfundet, dock så att advokatsamfundet finansierar organets sekretariat, som finns i advokatsamfundets lokaler. Sekretariatets personal deltar dock inte i advokatsamfundets övriga uppgifter.

Advokatsnämnden består av 18 medlemmar, av vilka ordföranden och de två vice ordförandena är domare. De utnämns av presidenten i högsta domstolen. Sex medlemmar, som inte får vara advokater, utnämns av justitieministern. De återstående nio medlemmarna är advokater och utses till uppdraget av advokatsamfundet.

Advokatsnämnden behandlar både klagomål som gäller en advokats agerande och besvär som gäller advokatarvoden. Ett anhängiggjort ärende bereds i sekretariatet och sänds därefter till styrelsen för advokatsamfundets lokalavdelning för utlåtande. Till denna styrelse hör då fem advokater och en medlem som står utanför advokatkåren. Efter detta behandlar advokatsnämnden ärendet.

I plenum behandlar advokatsnämnden principiellt viktiga ärenden och ärenden där den disciplinära påföljden kan bli indragning av advokattillståndet. Med undantag av dessa få ärenden avgörs ärendena i tre sektioner. En sektion består av sex medlemmar, av vilka tre är advokater, två är medlemmar som står utanför advokatkåren och en domare som är ordförande.

De disciplinära påföljderna är varning (advarsel), tillrättavisning (irettesættelse) eller böter, som kan uppgå till högst 200 000 Dkr. Också vite, med vilket en advokat åläggs att uppfylla en viss plikt, kan användas som påföljd. Organet kan också, om det anser det nödvändigt, frånta advokaten ett ärende som denne sköter. En påföljd som också kan användas är att för viss tid helt eller delvis förbjuda advokaten att utöva advokatyrket eller att helt återkalla

advokattillståndet.

Om en advokat har brutit mot i lag föreskrivna förpliktelser eller bestämmelser och föreskrifter som meddelats med stöd av lag, kan varning, tillrättavisning eller böter användas som påföljd. Om en advokat gjort sig skyldig till grov och upprepad överträdelse av sina förpliktelser och omständigheterna ger anledning att anta att han inte heller i framtiden kommer att utöva advokatverksamhet på ett godtagbart sätt, kan påföljden för advokaten vara ett tidsbestämt förbud att sköta uppdrag eller uppgifter av i beslutet närmare angiven karaktär eller så kan rätten av utöva advokatverksamhet helt återkallas.

En advokat kan överklaga beslut av advokatnämnden hos en domstol motsvarande hovrätten. En anmälare har inte rätt att överklaga ett beslut.

Österrike

Advokatorganisationen i Österrike (Der Österreichischen Rechtsanwaltskammertag) är ett offentligt samfund. Dess uppgift är att fungera som takorganisation för de regionala advokatorganisationer (Anwaltskammer) som är verksamma i landets nio delstater. Den saknar befogenheter när det gäller tillsyn över advokatverksamheten eller tillsynsförfarande.

Beslut om godkännande som advokat fattas av advokatorganisationen i respektive delstat. Avslag på en ansökan kan överklagas hos organet Die Oberste Berufungs- och Disziplinarkommission. På samma sätt som i Sverige och Finland kan s.k. firmajurister inte godkännas som advokater.

Advokaterna i Österrike har en stark monopolställning både när det gäller att ge juridisk rådgivning och sköta ärenden i domstol. Antalet advokater uppgår till ca 4 000.

Tillsynen över advokatverksamheten ankommer på Anwaltskammer i delstaterna. I varje sådan organisation finns ett disciplinråd (Disziplinarrat) som i första instans behandlar klagomål som riktar sig mot advokater. Till rådet hör en ordförande och 8—35 medlemmar. Antalet medlemmar i

rådet beror på antalet medlemmar i advokatorganisationen. Alla rådsmedlemmar är advokater och utses av advokatorganisationens delegation (Vollversammlung). Organet arbetar i avdelningar, som består av en ordförande och fyra medlemmar.

Ett anhängiggjort disciplinärt ärende behandlas först av Kammeranwalt, som hör till organet. Kammeranwalt är en av advokatorganisationen för uppgiften utsedd advokat som fungerar som åklagare vid behandlingen av det disciplinära ärendet. Hans uppgift är att besluta huruvida det anhängiggjorda ärendet skall hänskjutas till disciplinrådet för behandling.

De disciplinära påföljderna är skriftlig anmärkning (Schriftlicher Verweise), böter om högst 45 000 euro, ett högst ett år långt tidsbestämt förbud att utöva advokatyrtet eller uteslutning ur advokatorganisationen. Böterna betalas till advokatorganisationen. Ett tidsbestämt förbud att utöva advokatyrtet kan förenas med ett villkor om att prövotiden är minst ett och högst tre år. Böter kan också föreläggas som accessorisk påföljd till det tidsbestämda förbudet att utöva yrket.

Både advokaten och Kammeranwalt har rätt att överklaga disciplinrådets beslut. Besvärsinstans är Oberste Berufungs- och Disziplinarkommission. Denna består av minst åtta och högst sexton domare i högsta domstolen och 32 advokater. Domarmedlemmarna utnämns av justitieministern och advokatmedlemmarna av landets advokatorganisationer. Domstolens medlemmar utser ordförande bland domarmedlemmarna och vice ordförande bland advokatmedlemmarna. Organet arbetar i sektioner, som består av två domare, av vilka den ena fungerar som ordförande, och två advokater. Ändring i denna domstols beslut kan sökas hos grundlagsdomstolen.

Tyskland

Advokatorganisationen i Tyskland (die Bundesrechtsanwaltskammer) är ett genom lag inrättat offentligt samfund. Dess uppgift är att fungera som takorganisation för de 28 lokala advokatorganisationerna (Anwaltskammer) och främja advokatkårens

allmänna intressen. Den avger utlåtanden om lagmotioner och företräder de lokala advokatororganisationerna hos myndigheter och fastställer olika vägledande regler för advokaterna.

De lokala advokatororganisationerna är i likhet med sin takorganisation offentligrättsliga samfund. Beslut om godkännande som advokat fattas av justitieministern i den delstat till vilken den sökande hör. Innan beslutet fattas hörs den advokatororganisation som den sökande kommer att höra till förutsatt att hans ansökan godkänns. Avslag på ansökan kan överklagas hos den domstol (Anwaltsgerichtshof) inom vars verksamhetsområde den sökande skulle ha kommit att arbeta. En advokat måste vara medlem i någon Anwaltskammer.

Också firmajurister (Syndikusanwalt) kan godkännas som advokater. Till skillnad från andra advokater kan Syndikusanwalt vid en rättegång endast företräda sin arbetsgivare. Antalet advokater i Tyskland uppgår till ca 110 000.

Advokaterna har en rätt stark monopolställning både när det gäller juridisk rådgivning och skötsel av ärenden i domstol. Med undantag av vissa yrkesområden (indrivningsbyråer, skatterådgivare, ekonomiska rådgivare m.fl.) är juridisk rådgivning beroende av tillstånd för andra än advokater. I domstolsärenden varierar advokatmonopolet (advokaterna har ensamrätt att uppträda inför domstol) och advokattvånget (en part är tvungen att anlita en advokat som ombud) både enligt rättsinstansen och enligt ärendets art. I lägre rättsinstanser har en part i relativt stor utsträckning rätt att själv driva sin sak. Rådande praxis i högre rättsinstanser är advokattvång och advokatmonopol.

Tillsynen över advokaterna ankommer i första hand på advokatororganisationens styrelse, som kan anhängiggöra ett tillsynsförfarande. Också allmänna åklagaren har rätt att anhängiggöra ett ärende. Ett disciplinärt ärende behandlas i första instans av en domstol med namnet Das Anwaltsgericht. En sådan finns i samband med varje advokatororganisation men är oberoende av den. Organet består av tre

advokater, som utnämns till uppdraget av delstatens justitieministerium på förslag av advokatororganisationens styrelse.

Advokatororganisationens styrelse har till en viss grad disciplinär makt i förhållande till medlemskåren. Styrelsen kan ge en advokat en tillrättavisning för en lindrig förseelse i fråga om advokatens förpliktelser. Advokaten kan överklaga advokatororganisationens beslut hos Anwaltsgericht.

Ett disciplinärt ärende behandlas i Anwaltsgericht i huvudförhandling, där den allmänna åklagare som fungerar som åklagare i ärendet med ensamrätt bevakar det allmänna intresset och för talan. Anwaltskammer är inte part i ärendet. De disciplinära påföljderna är tillrättavisning (Verweise), varning (Warnung), böter (Geldbusse), vilka kan uppgå till högst 50 000 DEM, tidsbestämt förbud att utöva advokatyrtet (1—5 år) samt uteslutning. Böter kan också användas som accessorisk påföljd till varning.

Ett beslut av Anwaltsgericht kan överklagas av advokaten och åklagaren hos Anwaltsgerichtshof, som finns i varje delstat. Ledamöterna i domstolen är tre advokater, som utnämns av justitieministern på förslag av advokatororganisationen, samt två domare från Oberlandsgericht (motsvarar hovrätten i Finland), vilka utnämns av justitieministern. En advokat är ordförande.

Ett beslut om uteslutning eller om tidsbestämt förbud att utöva advokatyrtet kan överklagas hos en tredje rättsinstans. Det är möjligt att överklaga också om den juridiska fråga om hänförelse till ärendet är av särskild betydelse. Som tredje rättsinstans fungerar domstolen Der Senat för Anwaltssachen beim Bundesgerichtshof. Ledamöterna i domstolen består av fyra domare i högsta domstolen och tre advokater. Advokaterna utnämns av förbundsrepublikens justitieministerium på förslag av Bundesrechtsanwaltskammer.

Nederländerna

Advokatororganisationen i Nederländerna (Nederlandse Orde van Advocaten) är ett

offentligrättsligt samfund. Det är obligatoriskt för advokater att vara medlem i denna takorganisation eller i någon av dess lokala advokatororganisationer (av vilka det finns sammanlagt 18). Ansökan om godkännande som advokat riktas till den regionala domstol inom vars verksamhetsområde advokatbyrå finns. Domstolen sänder ansökan till advokatororganisationen som antingen bifaller eller avslår den. Avslag på ansökan kan överklagas hos domstolen Hof van Discipline.

Sedan år 1997 har förutom självständiga advokater också firmajurister kunnat godkännas som advokater. En förutsättning för att en firmajurist skall kunna bli advokat är dock att han i sitt arbete fritt och självständigt kan utöva sitt yrke och att han förbinder sig att helt iaktta alla de regler som advokater är skyldiga att iaktta.

Advokater har inte ensamrätt att ge juridisk rådgivning. I domstolsärenden gäller advokatmonopol. Advokater har ensamrätt att uppträda i alla tre rättsinstanser, där det också råder advokattvång. I högsta domstolen förutsätts advokaterna ha särskilda kvalifikationer.

Klagomål som gäller en advokats agerande sänds till den advokatororganisation till vilken advokaten hör. Om inte klaganden uttryckligen begär att ärendet skall behandlas i ett disciplinorgan, förrättas förlikning mellan klaganden och advokaten. Om förlikningen inte utfaller väl, skall ärendet behandlas i tillsynsförfarande.

Ett disciplinärt ärende behandlas i första instans i ett organ som heter Ratd van Discipline, som är fem till antalet, ett i varje hovrättsdistrikt. Ratd van Discipline består av en ordförande, högst två vice ordförande och åtta advokatmedlemmar. Ordförandena utses av justitieministern och advokatmedlemmarna av advokatororganisationerna.

De disciplinära påföljderna är anmärkning, varning, avstängning för viss tid, högst ett år, eller uteslutning.

Ett beslut av Ratd van Discipline kan överklagas hos disciplindomstolen (Hof van Discipline). Både klaganden och advokaten har besvärsmätt. I vissa fall har också den

advokatororganisation som anhängiggjort ärendet besvärsmätt. Nederlands Orde van Advocaten har alltid besvärsmätt.

Hof van Discipline, i vilken ingår sex av statsmakten utsedda ledamöter (av vilka en är ordförande och en vice ordförande) och fyra av advokatororganisationerna utsedda advokatledamöter, arbetar i två avdelningar. De av statsmakten utsedda ledamöterna är tjänsteutövande domare.

Behandlingen av arvodestvister i Sverige, Norge och Danmark

I Sverige hade man fram till slutet av 2000 ett skiljemannaförfarande i arvodestvister av ungefär samma slag som i Finland. Den mest betydande skillnaden var att skiljedomstolarna utsågs regionalt och för en längre tidsperiod och inte som i Finland för ett bestämt mål.

Sveriges Advokatsamfund avstod från verksamheten av kostnadsskäl. Utanför advokatkåren kunde dessutom observeras en viss misstänksamhet mot att kolleger avgjorde en tvist mellan advokaten och hans klient. Advokatsamfundet övervägde dock att hålla kvar förfarandet i någon form, eftersom advokatens huvudman kunde ha behov av att se till att de uppgifter som berörs av advokatens tystnadsplikt hålls hemliga. Advokatsamfundet hade som ersättande förfarande bl.a. övervägt en möjlighet att ge rekommendationer om arvodesbeloppen.

En arvodestvist behandlas i Norge och Danmark först av den lokala avdelningen, antingen i avdelningens styrelse eller i en separat nämnd (regional disciplinærutvalg). En riksomfattande nämnd (disciplinærnemnd) utgör besvärsmättans och oberoende av vad den beslutar kan tvistemålet anhängiggöras i allmän domstol. I Danmark har man planer på att slopa behandlingen av arvodestvister i den lokala nämnden och göra en rekommendation av den riksomfattande nämnden verkställbar, om parterna godkänner den.

1.3. Bedömning av nuläget

Disciplinärendena indelas för närvarande i två kategorier, tillsynsärenden och

disciplinära ärenden, beroende på vem som uppträder som klagande i ärendet. Om klaganden är advokatens egen huvudman eller om ärendet anhängiggörs på initiativ av justitiekanslern eller en domstol, är det fråga om ett disciplinärt ärende som behandlas i disciplinnämnden. Om klaganden är någon annan, oftast huvudmannens motpart, är det fråga om ett tillsynsärende, som först behandlas i advokatföreningens styrelse. Ett tillsynsärende hänskjuts till disciplinnämnden som ett disciplinärt ärende om styrelsen anser att det på basis av ett klagomål finns skäl att misstänka att en advokat har handlat i strid med sina plikter.

Indelningen i tillsynsärenden och disciplinära ärenden ger i vissa situationer upphov till nästan dubbelt arbete i advokatföreningen. Detta är fallet när ett tillsynsärende som baserar sig på ett klagomål blir ett disciplinärt ärende. Ärendet undersöks först av Finlands Advokatförbunds styrelse och därefter i disciplinnämnden. Syftet med arrangemanget är att koncentrera de mest befogade klagomålen (klagomål av advokatens egen huvudman och ärenden som anhängiggjorts på grund av en anmälan från justitiekanslern eller en domstol) till disciplinnämnden. Samtidigt har man velat spara disciplinnämndens resurser över lag.

Det praktiska förfarandet vid behandlingen och avgörandet av disciplinära ärenden är nästan detsamma oberoende av ärendets art, även om det ur rationell synpunkt borde finnas en möjlighet att fokusera på de allvarligaste ärendena. Den mest betydande skillnaden mellan allvarligare ärenden och andra ärenden är för närvarande att advokaten i ett allvarligt ärende ges tillfälle att höras personligen, medan ett skriftligt förfarande annars är nog. I fortsättningen skall muntligt hörande vara möjligt alltid när det anses nödvändigt.

Advokatkårens självständighet och oavhängighet förutsätter att tillsynen över advokaternas verksamhet och det disciplinära förfarandet i samband med det sköts av yrkeskåren själv. Med tanke på det disciplinära förfarandets allmänna trovärdighet borde å andra sidan också medlemmar som inte hör till advokatkåren delta i förfarandet. När det föreslås att

tillsynsärendena skall behandlas i tre sektioner inom tillsynsnämnden, skulle det vara naturligt att varje sektion också hade en medlem som inte hör till advokatkåren. Av denna orsak skall de medlemmar i tillsynsnämnden som inte hör till advokatkåren utökas från nuvarande två till tre.

Synpunkter som gäller grundläggande fri- och rättigheter samt mänskliga rättigheter talar för att en advokat som har påförts en disciplinär påföljd skall kunna söka ändring i beslutet hos en domstol. För närvarande är sökande av ändring möjligt endast om advokaten utesluts ur advokatföreningen eller om han tilldelats en offentlig varning som påföljd.

Utöandet av den offentliga makten har under den senare tiden utvecklats i en mer öppen och transparent riktning. Den tystnadsplikt som är avsedd att skydda advokatens huvudman innebär en begränsning av denna utveckling när det gäller tillsynen över advokatverksamheten.

Skiljemannaförfarandet vid arvodestvister har upplevts som problematiskt i sin nuvarande form. Enligt Finlands Advokatförbunds stadgar skall tre av styrelsens nuvarande eller tidigare medlemmar eller nuvarande eller tidigare styrelsemedlemmar i någon av förbundets avdelningar fungera såsom skiljemän. I ett arrangemang där skiljemännen är advokater har advokaternas opartiskhet ifrågasatts, trots att högsta domstolen (KKO 2001:11) har ansett att advokater inte är jäviga att fungera som skiljemän. Då tvisten dessutom behandlas enligt lagen om skiljeförfarande har det faktum att beslutet i ärendet är slutgiltigt ibland överraskat advokatens klient.

Av denna orsak föreslås att förfarandet slopas i sin nuvarande form och ersätts med en rekommendation av tillsynsnämnden om vad som är ett skäligt arvodesbelopp i det aktuella fallet.

Enligt grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag. Av denna anledning skall de bestämmelser om förfarandet som ingår i advokatföreningens stadgar tas in i lagen.

Användningen av yrkesbeteckningen advokat har på ovan beskrivet sätt anknutits till att en person utövar professionell advokatverksamhet. Inom advokatkåren har det upplevts som problematiskt att en advokat som upphör att utöva advokatverksamhet på grund av att han blir pensionär är tvungen att avstå från att använda yrkesbeteckningen advokat, även om han kan ha använt denna beteckning om sig själv i tiotal år.

Bestämmelsen i 11 § lagen om advokater har dessutom effektivt hindrat att olika uttryck som syftar till att personen i fråga har blivit pensionär fogas till ordet advokat. Advokater är möjligen den ända yrkesgruppen i Finland som med stöd av en lagstadgad bestämmelse är tvungna att avstå från sin yrkesbeteckning när de går i pension. Detta upplevs som ett allt större problem nu när de stora åldersklasserna som föddes efter kriget börjar nå pensionsåldern.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

Ökad offentlighet. Ett viktigt mål för reformen är att med beaktande av verkningarna av den nya offentlighetslagstiftningen öka offentligheten i samband med tillsynen över advokaternas verksamhet och vid avgörandet av arvodestvister.

Offentlighetslagen tillämpas på Finlands Advokatförbund när det utövar offentlig makt, dvs. när det utövar tillsyn över advokaternas verksamhet och behandlar disciplinära ärenden. Enligt lagens 3 § syftar lagen till öppenhet och en god informationshantering i myndigheternas verksamhet samt till att ge enskilda människor och sammanslutningar möjlighet att påverka sådant beslutsfattande som avser offentlig maktutövning och bevaka sina rättigheter och intressen.

Det är inte lätt att förena offentlighetslagens princip om öppenhet i den offentliga maktutövningen med den tillsyn över advokaterna och den behandling av disciplinära ärenden som sker i Finlands

Advokatförbund. Orsaken till detta är bestämmelsen om advokatens tystnadsplikt i 5 c § i lagen om advokater och bestämmelsen om advokatens skyldighet att lämna uppgifter till styrelsen och disciplinnämnden i lagens 6 §. Enligt lagens 5 c § får en advokat eller hans biträde inte utan lov röja en enskild persons eller en familjs hemlighet eller en affärs- eller yrkeshemlighet som han fått kännedom om i sitt uppdrag. När det gäller skyldigheten att lämna uppgifter är en advokat skyldig att lämna styrelsen och disciplinnämnden de uppgifter som behövs för tillsynen över advokaterna eller för behandlingen och avgörandet av disciplinära ärenden.

Dessa bestämmelser leder till att en advokat, då han bemöter ett klagomål som gäller honom, nästan alltid i sina svar blir tvungen att röja omständigheter som omfattas av sekretessen. Detta faktum har konstaterats också i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet samt till lagar som har samband med den. I motiveringen till propositionen konstateras att Finlands Advokatförbunds handlingar som gäller ett disciplinärt förfarande och som röjer uppgifter om advokatens klient är sekretessbelagda.

I förslaget har det inte ansetts nödvändigt att ingripa i förhållandet mellan å ena sidan advokaternas tystnadsplikt och tystnadsplikten för de organ som utövar tillsyn över deras verksamhet och å andra sidan offentlighetslagen. Offentlighetslagen tillämpas som en allmän lag på Finlands Advokatförbunds verksamhet. Offentligheten i tillsynen över advokaterna ökas på så sätt att advokatföreningen skall vara skyldig att föra en särskild offentlig dagbok över tillsynsärenden och arvodestvister som behandlas av advokatföreningen samt att sammanställa ett särskilt offentligt referat av hur dessa ärenden har avgjorts.

Den offentliga dagboken skall innehålla de uppgifter som behövs för att specificera det ärende som skall behandlas samt information om slutresultatet. De anteckningar som gjorts i den offentliga dagboken skall strykas efter att de tidsfrister som anges i lagen har gått ut. Tidsfristerna räknas från det att ett beslut

eller en rekommendation har givits.

Det offentliga referatet av avgörandet i ett tillsynsärende och av rekommendationen gällande ett arvode skall innehålla en redogörelse för ärendet i huvuddrag samt slutresultatet. Referatet skall sammanställas så att omständigheter som omfattas av advokatens tystnadsplikt inte framgår av det.

Den offentliga dagboken och det offentliga referatet gör det möjligt att genomföra öppenhet i advokatföreningens offentliga maktutövning. Den offentliga dagboken och det offentliga referatet utesluter inte att offentlighetslagen tillämpas också på Finlands Advokatförbunds handlingar. Hur uppgifter ur handlingarna skall lämnas avgörs genom tolkning av offentlighetslagen samt bestämmelserna om advokaternas och tillsynsorganens tystnadsplikt.

Ökad offentlig tillförlitlighet. Den ökade offentligheten vid behandlingen av tillsynsärenden och i rekommendationer som gäller arvodestvister bidrar också till att öka den offentliga tillförlitligheten i fråga om förfarandet. Något som också ökar den offentliga tillförlitligheten är att de medlemmar i tillsynsnämnden som inte hör till advokatkåren utökas från två till tre. Det föreslagna förfarandet för utnämning av de medlemmar som inte hör till advokatkåren, enligt vilket statsrådet sköter utnämningen, leder också till förbättrad offentlig tillförlitlighet. Förfarandet för utnämning av de medlemmar som inte hör till advokatkåren föreslås vara rätt enhetlig med motsvarande förfaranden i andra nordiska länder, dock med den skillnaden att vikten av Finlands Advokatförbunds självständighet framhävs. Detta sker så att justitieministeriet skall av advokatföreningen begära utlåtande om de föreslagna personernas lämplighet. Samma verkan har också den omständigheten att en medlem som inte hör till advokatkåren alltid är ordförande för den ifrågavarande sektionen inom tillsynsnämnden när en arvodestvist behandlas.

Förbättrat rättsskydd. Propositionens syfte är att förbättra såväl advokatens som hans huvudmans rättsskydd i tillsynsförfarande. Att förfarandet koncentreras till tillsynsnämnden har en positiv effekt också i detta avseende genom att avgörandena bli

enhetligare och förfarandet åtminstone i fråga om de nuvarande tillsynsärendena blir snabbare.

Kännetecknena på en rättvis rättegång, vilka också bör gälla tillsynsförfarande, trots att det inte är fråga om en egentlig domstolsprocess, kunde beaktas bättre än tidigare. En sådan aspekt är t.ex. hur allvarligt ärendet och klandret är och vilken annan betydelse ärendet har.

Ärenden av stor betydelse och ärenden som är allvarligare än normalt skall behandlas muntligt i tillsynsnämndens plenum. Beslut om muntlig förhandling fattas av nämnden. Förfarandet skall dock bevara sin nuvarande karaktär, där nämnden försöker utreda om advokaten har handlat på ett sätt som motsvarar god advokatsed. Advokaten skall därför vara uppriktig och sanningsenlig i sina utredningar.

Åtgärder för att få ändringssökandet att motsvara kravet på en rättvis rättegång är också ett led i förbättrandet av rättsskyddet.

Justitiekanslerns möjlighet att söka ändring i alla tillsynsavgöranden skall kvarstå oförändrad. En advokats rätt att söka ändra skall utvidgas till att gälla alla fall där han har påförts en disciplinär påföljd. Eftersom klaganden inte är part i ett tillsynsförfarande har han inte eller i framtiden rätt att söka ändring i ett avgörande, men klaganden skall höras i besvärinstansen. Förbundsstyrelsens skyldighet att avge utlåtande på grund av besvär skall kvarstå. Justitiekanslern i statsrådet, klaganden och advokatföreningen skall dessutom i besvärinstansen ha rätt att lägga fram behövliga bevis.

Om fördelning av resurserna. Propositionens syfte är att resurserna för tillsynen över advokaternas verksamhet skall utnyttjas på ett effektivt sätt. Strävan är därför i propositionen att allokera resurserna så att beslutsprocessen i fråga om anhängiggjorda tillsynsärenden koncentreras till tillsynsnämnden. De tillsynsärenden som för närvarande skall avgöras av advokatföreningens styrelse och de arvodestvister som för närvarande skall avgöras av skiljedomstol överförs till nämnden. Eftersom det vid tillsynsförfarande är fråga om en etisk bedömning av en advokats agerande och då även ärenden som

gäller arvodesrekommendationer överförs till nämnden, föreslås att nämndens namn ändras till tillsynsnämnden.

I andra avseenden fortsätter styrelsen tillsynsverksamheten på samma sätt som tidigare och kan om den anser det nödvändigt anhängiggöra ett tillsynsförfarande. Styrelsen skall fortfarande avge utlåtande till hovrätten när det gäller en ändringsansökan.

De centrala frågorna vid fastställande av tillsynsnämndens sammansättning är antalet medlemmar som inte hör till advokat kåren, huruvida en medlem som inte hör till advokat kåren är ordförande, vice ordförande eller medlem och hur medlemmarna väljs. Antalet advokatmedlemmar och antalet medlemmar som inte hör till advokat kåren skall vara i balans med hänsyn till dels advokat kårens autonomi, dels det faktum att de medlemmar som inte hör till advokat kåren ökar trovärdigheten utåt i fråga om behandlingen av tillsynsärenden.

I disciplinnämnden ingår för närvarande en ordförande, en vice ordförande och sju medlemmar, av vilka två har utsetts utanför advokat kåren. För medlemmarna utses personliga suppleanter. Nämnden är beslutför i plenum, när minst fem av nio medlemmar är närvarande, om en av de närvarande står utanför advokat kåren.

I propositionen föreslås att

- Finlands Advokatförbunds delegation i stället för att som nu utse ordförande och två vice ordförande skall utse ordförande i tillsynsnämnden, som skall vara advokat,

- delegation också skall utse fem andra medlemmar jämte personliga suppleanter, vilka skall vara advokater,

- statsrådet skall på framställning av justitieministeriet utnämna tre medlemmar som inte hör till advokat kåren och personliga suppleanter för dem,

- tillsynsnämnden skall utse två vice ordförande inom sig.

Nämnden skall arbeta i sektioner som består av tre personer. Av sektionsmedlemmarna skall två vara advokater och en stå utanför advokat kåren. Nämndens ordförande och de två vice ordförande som utses inom nämnden skall vara ordförande i sektionerna. Den medlem som inte hör till advokat kåren skall dock

fungera som ordförande när sektionen behandlar en arvodestvist. Sektionerna skall således vara tre till antalet. Plenum är beslutfört när minst sju av dem som hör till plenum är närvarande. När beslutföret är beroende av att sju medlemmar är närvarande förutsätter detta, eftersom advokatmedlemmarna i nämnden är sammanlagt sex till antalet, att minst en medlem som inte hör till advokat kåren måste vara närvarande. En sektion är beslutfört när alla medlemmar är närvarande.

I plenum behandlas ärenden

- som enligt en sektion bör hänskjutas till plenum, t.ex. ärenden som har karaktären av prejudikat,

- där påföljden kan bli uteslutning ur förbundet eller fastställande av påföljdsavgift, eller

- som nämndens ordförande har beslutat ta upp till behandling i plenum.

Föredragande i ett ärende är en för uppdraget utsedd medlem i tillsynsnämnden.

Modernisering av påföljdssystemet.

Propositionens syfte är också att modernisera påföljdssystemet. Av de nuvarande påföljderna kvarstår anmärkning, varning och uteslutning ur förbundet. Det skall också i fortsättningen vara möjligt att fästa en advokats uppmärksamhet vid sättet på vilket han har skött sitt advokatuppdrag, även om någon egentlig disciplinär påföljd inte påförs.

Av de nuvarande påföljderna slopas offentlig varning. Den ersätts med påföljdsavgift. I likhet med de övriga påföljderna är påföljdsavgiften självständig och kan inte påföras som accessorisk påföljd, t.ex. tillsammans med varning. I enlighet med den praxis som följs i Sverige föreslås att avgiften skall tillfalla advokatföreningen. Påföljdsavgifterna skall inte till sin natur vara medelsanskaffning för advokatförbundet och skall inte heller när de är som störst täcka mer än en liten del av de kostnader som tillsynen över advokaternas verksamhet förorsakar förbundet. Avgiftens storlek bestäms enligt prövning, och den är 500—15 000 euro. Den bestäms utgående från en helhetsbedömning med beaktande av hur klandervärt det aktuella tillsynsärendet är och vilka disciplinära påföljder advokaten i fråga eventuellt har påförts tidigare samt

advokatens erfarenhet av advokatuppdrag. Vidare beaktas också advokatens ekonomiska förhållanden, som varierar enligt byråns storlek och läge och uppdragens natur.

Avgörande av arvodestvister. Det nuvarande skiljemannaförfarandet vid avgörandet av arvodestvister skall frångås.

Det goda med skiljemannaförfarandet har dock ansetts vara att det borgat för att uppgifter som omfattas av advokatens tystnadsplikt inte röjs. Förfarandet har endast varit en serviceform som advokaterna erbjuder sina klienter och där klienten har haft möjlighet att på ett enkelt sätt få en tvist kring ett advokatarvode avgjord. Förfarandet har dessutom varit avgiftsfritt för klienten, eftersom skiljemän inte har rätt att uppbära arvode för sitt uppdrag. Klienten har inte heller då han förlorat varit tvungen att betala advokaten ersättning för rättegångskostnaderna. Förfarandet har också varit ett snabbare sätt att avgöra ett ärende än om det hade avgjorts i en underrätt.

För att de goda sidorna i förfarandet skall kvarstå föreslås att arvodestvister skall behandlas i en sektion inom tillsynsnämnden. Det beslut som fattas skall såsom i konsumentklagonämnden vara en rekommendation, som inte är juridiskt bindande vare sig för klienten eller advokaten.

2.2. De viktigaste förslagen

Behandlingen av klagomål skall koncentreras till tillsynsnämnden. Ett tillsynsförfarande kan anhängiggöras av advokatens klient, klientens motpart eller någon annan person som berörs av det ärende som advokaten sköter. Också Finlands Advokatförbunds styrelse kan anhängiggöra ett tillsynsförfarande i nämnden på basis av vad som framkommit vid tillsynsverksamheten. Också justitiekanslern i statsrådet kan anhängiggöra ett tillsynsförfarande.

De medlemmar i nämnden som inte hör till advokatkåren skall få större tyngd. Enligt förslaget skall tillsynsnämnden fortfarande bestå av nio medlemmar. Ordföranden och fem medlemmar skall vara advokater, som

väljs av Advokatförbundets delegation. I tillsynsnämnden skall dessutom ingå tre medlemmar som inte hör till advokatkåren. De utnämns till uppdraget av statsrådet.

Tillsynsnämnden skall i allmänhet behandla och avgöra ärenden i sektioner. De allvarigaste fallen skall dock behandlas av nämnden i plenum. Minst en medlem som inte hör till advokatkåren måste ingå i sammansättningen för att den skall vara beslutför. Enligt förslaget skall bestämmelser om förfarandet i nämnden tas in i lagen om advokater. Ärendena skall i första hand behandlas i skriftligt förfarande, men såväl nämnden som en sektion i nämnden skall kunna ordna muntlig förhandling.

Av de nuvarande disciplinära påföljderna slopas offentlig varning. I dess ställe föreskrivs om en möjlighet att fastställa en påföljdsavgift, som kan vara 500—15 000 euro.

En advokats rätt att söka ändring i beslut som gäller ett tillsynsärende skall utvidgas så att inte bara justitiekanslern i statsrådet utan också advokaten själv alltid skall kunna söka ändring om han påförts en disciplinär påföljd. Klaganden skall höras också i fullföljdsdomstolen.

Skiljemannaförfarandet vid arvodestvister skall slopas. En rekommendation om vad som är skäligt arvode skall på klientens begäran ges. Arvodestvister skall behandlas i en sektion i nämnden. Ordförande för sektionen är då en medlem som inte hör till advokatkåren.

I propositionen föreslås att advokatföreningen skall vara skyldig att föra en särskild offentlig dagbok över tillsynsärenden och arvodestvister. I syfte att öka offentligheten i förfarandet föreslås också att ett offentligt referat skall sammanställas av varje avgörande i ett tillsynsärende och av varje rekommendation som gäller ett arvode. Referatet skall bl.a. innehålla en redogörelse för ärendet i huvuddrag samt slutresultatet.

Propositionen syftar till att ge en advokat som går i pension möjlighet att använda yrkesbeteckningen advokat också efter att han upphört att utöva advokatverksamhet.

Det föreslås att till 9 § lagen om advokater fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket det i ovan

nämnda fall är möjligt att använda yrkesbeteckningen.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga verkningar på statsekonomin, eftersom kostnaderna för tillsynen över advokaternas verksamhet och för behandlingen av arvodestvister täcks med medlemsavgifter som advokaterna betalar till Finlands Advokatförbund. Kostnaderna för Finlands Advokatförbund stiger till följd av att de medlemmar i tillsynsnämnden som inte hör till advokatkåren bli fler.

3.2. Övriga verkningar

Offentligheten förbättras genom att en offentlig dagbok och offentliga referat över tillsynsärenden och arvodestvister tas i bruk, vilket också främjar trovärdigheten och tillförlitligheten i förfarandet och stärker konsumentskyddet. Att i enlighet med förslaget koncentrera behandlingen av tillsynsärenden till tillsynsnämnden påskyndar behandlingen ärenden. I och med att behandlingen av arvodestvister överförs till tillsynsnämnden blir besluten enhetligare. För den som anlitar advokattjänster är det viktigt att få ett ställningstagande av ett yrkesorgan inom advokatbranschen när det gäller en tvist om ett advokatarvode. Även om det beslut som tillsynsnämndens sektion fattar i en arvodestvist är en rekommendation, torde det komma att iaktas i praktiken åtminstone bland advokaterna.

Det faktum att avgörandet har karaktären av rekommendation undanröjer också det missförhållande som sägs ha anslutit sig till behandlingen av arvodestvister, dvs. slutgiltigheten i skiljedomstolens beslut.

Den utvidgade rätten att söka ändring förbättrar advokaternas rättsskydd. Även rättssäkerheten förbättras eftersom klaganden måste höras i besvärinstansen när besvaren behandlas och både klaganden och advokatföreningen har möjlighet att lämna en utredning.

4. Beredningen av propositionen

Reformen har beretts i en arbetsgrupp tillsatt av Finlands Advokatförbunds styrelse. Diskussioner om reformen har under arbetets gång förts med företrädare för justitieministeriet.

Finlands Advokatförbund har begärt justitiekanslern i statsrådet avge ett utlåtande om förslaget. På justitieministeriets lagberedningsavdelning har en promemoria om förslaget utarbetats. Utkastet har också diskuterats vid Finlands Advokatförbunds delegations möte den 10 januari 2002.

Justitieministeriet tillsatte den 30 januari 2002 en arbetsgrupp för att finslipa det av Finlands Advokatförbund utarbetade propositionsutkastet till en proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagen om advokater. Under den fortsatta beredningen har arbetsgruppen som sakkunniga hört lagman Kauko Huttunen och professor Juha Lappalainen, som båda varit medlemmar i advokatföreningens disciplinnämnd.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lagen om advokater

2 §. Det föreslås att 1 mom. ändras så att i momentet sägs vad som åtminstone skall uppges i advokatföreningens stadgar.

Enligt 1 mom. 9 punkten skall i advokatföreningens stadgar uppges hur de tillsynsbefogenheter och disciplinära befogenheter som innehas av föreningens styrelse och disciplinnämnden och som riktar sig mot föreningens medlemmar regleras. Enligt 1 mom. 10 punkten skall i stadgarna uppges hur den, som inte hör till föreningen, skall ges rätt att genom skiljemannaförfarande avgöra en mellan personen i fråga och en föreningsmedlem eller det bolag för vars räkning denna har handlat uppkommen tvist som gäller eller ansluter sig till medlemmens verksamhet som advokat. Båge dessa punkter föreslås bli upphävda såsom onödiga, eftersom det i propositionen föreslås att samtliga disciplinära ärenden framöver skall behandlas av tillsynsnämnden och att de bestämmelser om utövningen av tillsynsbefogenheterna och de disciplinära befogenheterna som i dag finns i advokatföreningens stadgar skall tas in i lagen så som anges i 6 a–6 d § nedan. Det föreslås att det skiljeförfarande som i dag tillämpas i arvdestvister ersätts av en rekommendation. Närmare bestämmelser om denna rekommendation finns i de föreslagna 6 a, 6 b, 6 e och 6 f §.

För tydlighetens skull bör förteckningen över de uppgifter som alltid skall finnas i advokatföreningens stadgar kompletteras med en punkt om hur föreningens stadgar godkänns. Det föreslås att denna bestämmelse tas in som ny 9 punkt i 1 mom. Den nuvarande 11 punkten blir 10 punkt.

Med stöd av det nya 2 mom. kan i advokatföreningens stadgar utöver de obligatoriska bestämmelser som anges i 1 mom. tas in även andra sådana bestämmelser om föreningen och dess medlemmar som är

nödvändiga med tanke på föreningens verksamhet.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om hur advokatföreningens stadgar och ändringar i dem fastställs. Justitieministeriet har enligt den gällande lagen rätt att fastställa eller inte fastställa sådana beslut om att ändra stadgarna som advokatföreningen har fattat. Ministeriets beslut om att fastställa en ändring skall publiceras i författningssamlingen. Förfarandet föreslås inte bli ändrat i sak, men momentet bör på grund av 80 § grundlagen ändras så att justitieministeriets beslut publiceras i författningssamlingen som en sådan förordning av justitieministeriet som avses i grundlagen.

6 §. Efter att lagen om advokater stiftades har lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet trätt i kraft. Lagen gäller Finlands Advokatförbund då förbundet utövar offentlig makt. Den i 1 mom. avsedda skyldigheten för en styrelsemedlem och den som genomför en inspektion att inte olovligen röja vad de har fått veta i samband med tillsynen grundar sig på tystnadsplikten för advokater, om vilken bestäms i lagens 5 c §. I tillsynsärenden skall en advokat öppet och ärligt besvara frågor som ställs till advokaten, och advokaten kan inte åberopa sin tystnadsplikt gentemot den som utövar tillsynen. Det föreslås att förbudet mot att röja uppgifter som erhållits i samband med tillsynen preciseras så att det inte bara omfattar uppgifter om en advokat och dennes verksamhet utan också uppgifter om en advokats klient eller någon annan klagande.

Enligt det föreslagna 2 mom. upphävs omnämmandet av att styrelsemedlemmarna handlar under domaransvar vid beslut om disciplinära åtgärder eftersom det är onödigt. Ändringen beror på förslaget om att handläggningen och avgörandet av samtliga disciplinära ärenden skall koncentreras till tillsynsnämnden som tillsynsärenden. Föreningens styrelse utövar dock fortfarande offentlig makt i medlemsärenden, och i dessa fall kvarstår domaransvaret.

Medlemsärenden är t.ex. ärenden som gäller godkännande som advokat och uteslutning av en medlem ur advokatföreningen på annat sätt än i tillsynsförfarande.

När disciplinnämnden enligt gällande bestämmelser anser att en advokat bör uteslutas ur advokatföreningen, skall beslutet om uteslutning enligt 6 a § 1 mom. fastställas av föreningens styrelse. Även denna bestämmelse föreslås bli upphävd, och styrelsen handlägger och avgör efter detta inte längre disciplinära ärenden.

6 a §. I 1 mom. föreslås att tillsynsnämnden skall behandla de tillsynsärenden som avses i 6 c § och de arvdestvister som avses i 6 e §. Enligt gällande bestämmelser behandlas disciplinära ärenden både i advokatföreningens styrelse och i disciplinnämnden. Arvdestvister behandlas i skiljeförfarande i en skiljedomstol som består av tre skiljemän som föreningens styrelse har utsett. Behandlingen av samtliga disciplinära ärenden koncentreras nu till tillsynsnämnden, och nämnden skall dessutom ge rekommendationer i sådana arvdestvister mellan en advokat och dennes klient som gäller faktureringen. Benämningen tillsynsnämnden beskriver nämndens verksamhet bättre än benämningen disciplinnämnden. För en namnändring talar också det faktum att nämnden skall ha i uppgift att ge rekommendationer i arvdestvister. När nämnden ger rekommendationer i arvdestvister kallas den nämnden för arvdestvister.

Med tillsynsärenden avses enligt 6 c § 1 mom. mot en advokat riktade klagomål, ärenden som blivit anhängiga på grund av en anmälan från justitiekanslern eller en domstol och ärenden som advokatföreningens styrelse har överfört för behandling i tillsynsnämnden.

Skiljeförfarandet i arvdestvister ersätts med ett system med rekommendationer i tvister som gäller fakturor som lämnats av en advokat eller det advokatbolag för vars räkning advokaten har handlat.

I fråga om de rekommendationer som ges i arvdestvister skall iakttas de vedertagna principer som gäller parterna i och föremålet för en arvdestvist som avgörs i skiljeförfarande.

En rekommendation kan ges på ansökan av advokatens huvudman eller någon annan klient. Med advokatens huvudman avses den som har gett advokaten eller advokatbolaget uppdraget. Det kan finnas flera huvudmän i en sak. Med någon annan klient avses t.ex. en delägare i ett dödsbo i ett sådant fall när advokaten har förrättat skifte av dödsboet på grundval av ett domstolsförordnande. Motparten till advokatens huvudman har inte rätt att yrka att en rekommendation skall ges, eftersom motparten inte står i uppdragsförhållande till advokaten eller det advokatbolag för vars räkning advokaten har handlat. En betalningsskyldighet som grundar sig på en räkning för ett advokatuppdrag kan dock till följd av att gäldenären byts överföras på någon som inte omfattas av uppdragsförhållandet. En sådan situation kan uppstå t.ex. i samband med förlikning av en tvist, om motparten till advokatens huvudman som ett villkor för förlikningen förbinder sig att betala advokatens räkning.

Enligt de principer som följts i skiljeförfarandet ges ingen rekommendation i sådana fall när det i speciallagstiftning beträffande tvister om advokatarvoden finns bestämmelser om att någon viss typ av tvist skall avgöras i den ordning som anges i bestämmelserna i fråga. En tvist som gäller arvodet till förvaltaren av ett konkursbo skall avgöras i enlighet med konkursstadgan genom att talan om klander av det beslut som det borgenärssammanträde som fastställt arvodet har fattat väcks i allmän domstol. Också i lagen om företagssanering (47/1993) och i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) finns särskilda bestämmelser om i vilken ordning en tvist som gäller arvodet och kostnadsersättningen till en utredare skall behandlas.

Den ena parten i ett ärende som gäller utfärdande av en rekommendation är den advokat som har skött ärendet och det advokatbolag för vars räkning advokaten har handlat, och den andra parten är advokatens huvudman eller annan klient. Bolagets ställning som part grundar sig på att det i praktiken är det advokatbolag för vars räkning en advokat har handlat som fakturerar för de åtgärder som advokaten har

vidtagit. Den som ansöker om en rekommendation kan välja att rikta sin ansökan mot antingen advokaten eller bolaget eller bådadera.

Rekommendationen avser det arvode och den kostnadsersättning som advokaten eller det bolag för vars räkning advokaten har handlat har debiterat för advokatuppdraget. Det är inte möjligt att ansöka om en rekommendation när det gäller något annat yrkande mot en advokat eller ett advokatbolag, t.ex. ett yrkande om skadestånd.

I 2 mom. bestäms om tillsynsnämndens sammansättning.

Det föreslås att antalet medlemmar som inte hör till advokatkåren utökas från nuvarande två till tre medlemmar, varvid antalet advokatmedlemmar minskar från nuvarande sju till sex. Genom denna ökning bibehålls en godtagbar balans mellan dels advokatkårens oberoende ställning, dels trovärdigheten i beslutsfattandet. Samtidigt möjliggörs att det finns en medlem som inte hör till advokatkåren i varje sektion i de fall när tillsynsnämnden bedriver sin verksamhet uppdelad på tre sektioner.

Mandattiden för medlemmarna i nämnden föreslås vara tre år liksom i dag. På grund av bestämmelsen i advokatföreningens stadgar står en tredjedel av nämndens medlemmar i tur att avgå varje år.

Enligt 3 mom. väljer advokatföreningens delegation nämndens ordförande och fem av medlemmarna samt personliga suppleanter för de sistnämnda. Dessa personer skall alla vara advokater. Att en advokat är ordförande i nämnden är en förutsättning för att advokatkåren skall kunna behålla sin oberoende ställning, eftersom tyngdpunkten i mycket hög grad skulle komma att ligga på den tillsyn som utövas av utomstående om en medlem som inte hör till advokatkåren skulle vara ordförande.

Statsrådet väljer på framställning av justitieministeriet de tre medlemmar i nämnden som inte hör till advokatkåren och deras personliga suppleanter. Justitieministeriet skall av advokatföreningen begära utlåtande om de föreslagna personernas lämplighet som medlemmar i nämnden. Syftet med det föreslagna

förfarandet är att på ett praktiskt sätt säkerställa både advokatkårens oberoende ställning och genomförande av det allmänna intresset.

Tillsynen över advokatverksamheten och tillsynsnämnden måste åtnjuta förtroende bland dem som står under tillsyn dvs. advokatkåren. Av denna anledning är det nödvändigt att särskild vikt läggs vid advokatföreningens utlåtande om de föreslagna personarnas lämplighet som medlemmar i nämnden eller deras suppleanter och att en person inte utnämns till medlem i nämnden i strid med advokatföreningens åsikt. I dag finns det inga bestämmelser om behörighetsvillkoren för de medlemmar av nämnden som inte hör till advokatkåren. Vid valet av dessa medlemmar har man följt principen att de skall vara jurister som är förtrogna med advokatverksamhet och dessutom med domaruppgifter eller utbildning och forskning i juridik vid universitet. Dessa behörighetsvillkor föreslås nu bli intagna i lagen.

Bestämmelsen om domaransvar i det föreslagna 4 mom. motsvarar den gällande lagens 6 a § 3 mom., där det hänvisas till lagens 6 § 2 mom. Det föreslås att bestämmelsen om tystnadsplikt preciseras så att tystnadsplikten gäller sådana sekretessbelagda uppgifter som en medlem i samband med tillsynen eller behandlingen av en arvodestvist har erhållit om en advokat, en klagande, en part i en arvodestvist eller någon annan. Omfattningen av de sekretessbelagda uppgifterna bestäms enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och enligt 5 c § 1 mom. och 6 d § 2 mom. i denna lag. En advokat är enligt 5 c § skyldig att hemlighålla vad advokaten har fått kännedom om i sitt uppdrag, och på basis av 6 d § 2 mom. är en advokat skyldig att öppet och sanningsenligt lämna de utredningar som har begärts. En advokat blir i sitt bemötande tvungen att för nämndens medlemmar röja sådana uppgifter som omfattas av sekretessen, och nämndens medlemmar är i sin tur skyldiga att hemlighålla de uppgifter som de på detta sätt har fått kännedom om.

Det föreslås att den hänvisning till vad som stadgas om advokatföreningens styrelse som

finns i den gällande lagens 6 a § 3 mom. upphävs såsom onödig.

6 b §. För att tillsynsnämndens verksamhet skall vara effektiv, föreslås i paragrafens 1 mom. att nämnden kan bedriva sin verksamhet uppdelad på sektioner. Avsikten är att merparten av tillsynsärendena och samtliga arvodestvister skall handläggas och avgöras i tillsynsnämndens sektioner. Tillsynsnämnden bestämmer sektionernas sammansättning så att varje sektion består av två advokatmedlemmar och en medlem som inte hör till advokatkåren.

Ordförande för sektionerna är nämndens ordförande och de två vice ordförande som nämnden varje år väljer inom sig. Att vice ordförandena väljs bland nämndens medlemmar möjliggör att en medlem som inte hör till advokatkåren väljs till vice ordförande och i denna egenskap fungerar som ordförande för en sektion. Eftersom en tredjedel av medlemmarna i nämnden står i tur att avgå varje år, är det ändamålsenligt att vice ordförandena väljs varje år.

Arvodestvisterna avviker från tillsynsärendena i det avseendet att den sökande som har anhängiggjort en arvodestvist är part vid sidan av advokaten eller advokatbolaget. Med hänsyn till trovärdigheten när det gäller behandlingen av arvodestvister är det lämpligt att den medlem som inte hör till advokatkåren är ordförande i sektionen vid utfärdandet av en rekommendation.

I paragrafens 2 mom. föreslås bestämmelser om behandlingen av ärenden i nämndens sektioner eller plenum och om nämndens och sektionernas beslutförhet. Avsikten är att merparten av tillsynsärendena och samtliga rekommendationer om advokatarvoden skall behandlas i nämndens sektioner. Tillsynsnämnden är beslutför när ordföranden eller någon av vice ordförandena och minst sex andra medlemmar är närvarande. Eftersom nämnden består av sex advokatmedlemmar och tre medlemmar som inte hör till advokatkåren, innebär kravet på att sju medlemmar, inklusive ordföranden eller en av vice ordförandena, skall vara närvarande för att nämnden skall vara beslutför att det alltid krävs att minst en av de medlemmar

som inte hör till advokatkåren är närvarande för att nämnden skall vara beslutför. Nämndens sektioner är beslutföra när alla medlemmar i en sektion är närvarande.

I paragrafens 3 mom. bestäms om omröstningsförfarandet. Med hänvisningen till omröstningsreglerna i en kollegial domstol avses att omröstningen och resultatet av denna i ett ärende som gäller en arvodesrekommendation bestäms med iakttagande av de bestämmelser om omröstning i tvistemål som finns i 23 kap. rättegångsbalken. Trots att en påföljd som bestäms i ett tillsynsförfarande inte är något straffrättsligt straff, är det motiverat att vid en eventuell omröstning om påföljden i tillämpliga delar iakta de bestämmelser om omröstning som gäller rättegång i brottmål. I tillsynsärenden sker omröstning med iakttagande av bestämmelserna i 10 kap. lagen om rättegång i brottmål.

6 c §. Oftast blir ett klagomål mot en advokat anhängigt genom att advokatens huvudman anför klagomål mot advokaten eller klagomål anføres beträffande advokatens förfarande i ett uppdrag som advokaten har förordnats till, t.ex. boutredningsman eller skiftesman i ett dödsbo eller förvaltare av ett konkursbo.

Med stöd av lagens 6 § 3 mom. är justitiekanslern i statsrådet berättigad att hos advokatföreningens styrelse påkalla åtgärder mot en advokat, om han finner att denne försummar sina skyldigheter. Eftersom advokatföreningens styrelse inte längre kommer att ha några disciplinära uppgifter, leder ett yrkande från justitiekanslern till att ett tillsynsärende blir anhängigt.

Enligt 15 kap. 10 a § rättegångsbalken skall domstolen underrätta advokatföreningen om att den har förvägrat en advokat rätt att uppträda i domstolen. En sådan anmälan leder till att ett tillsynsärende blir anhängigt.

Advokatföreningens styrelse skall fortfarande ha skyldighet att övervaka advokaternas verksamhet. Om det i samband med denna tillsyn visar sig att det finns grund för styrelsen att misstänka att en advokat har förfarit på det sätt som avses i 7 §, skall styrelsen besluta att saken skall föras till tillsynsnämnden.

Ett klagomål blir anhängigt när

advokatföreningens byrå beträffande en advokat mottar ett klagomål eller en anmälan från justitiekanslern i statsrådet eller domstolen. Ett ärende som föreningens styrelse får kännedom om vid tillsynen över advokaterna blir anhängigt när styrelsen fattar beslut om att överföra ärendet för behandling i tillsynsnämnden som tillsynsärende. Det är nödvändigt att bestämma tidpunkten för när ett ärende blir anhängigt på grund av den preskriptionstid om vilken bestäms i 3 mom.

I 2 mom. föreskrivs om tröskeln för att ett ärende skall bli anhängigt. Det bör vara ett krav att klander mot advokater specificeras tillräckligt noga, eftersom advokaten måste avge ett bemötande med anledning av klandret. Enligt 6 d § 2 mom. skall advokaten i sitt bemötande uppriktigt och sanningsenligt lämna de uppgifter som begärts. Om klagomålet är bristfälligt och klaganden trots uppmaning inte avhjälpes bristerna, förs klagomålet inte till nämnden. Enligt högsta domstolens avgörande av den 14 oktober 1997 (R 97/738) får ett disciplinärt ärende som en gång har avgjorts inte anhängiggöras på nytt, om inte sådan ny utredning som inverkar på saken läggs fram som stöd för klagomålet. Till följd av denna princip skall ett klagomål som gäller ett ärende som har avgjorts tidigare inte föras till nämnden, om inte sådan ny utredning som inverkar på saken läggs fram i samband med klagomålet.

Med stöd av 3 mom. kan ett ärende avvisas utan prövning, om det har gått mer än fem år från de händelser som saken gäller. Bestämmelsen motsvarar den reglering som införts i fråga om den myndighetstillsyn som justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman utövar. Det har inte ansetts finnas orsak att föreskriva om en ovillkorlig preskription, utan advokatföreningen ges möjlighet att ta upp också klagomål som gäller händelser som ligger mer än fem år tillbaka i tiden, om det finns orsak till det. För preskriptionen talar även det faktum att det kan vara en övermäktig uppgift att skaffa fram information om händelser som ligger långt tillbaka i tiden och att det inte i rättsligt hänseende är motiverat att utreda gamla

händelser.

6 d §. I paragrafen föreslås bestämmelser om behandlingen av tillsynsärenden. Behandlingen sker i en av tillsynsnämndens sektioner eller i plenum. En sektion kan på basis av prövning överföra t.ex. ett principiellt viktigt ärende för behandling i nämndens plenum. Även nämndens ordförande har rätt att överföra ett ärende för behandling i plenum. Om det provas att uteslutning ur advokatföreningen eller påföljdsavgift kunde komma i fråga som påföljd i ett tillsynsärende, skall ärendet alltid behandlas i nämndens plenum.

Enligt 2 mom. utreds tillsynsärenden i ett skriftligt förfarande, och vid förfarandet iaktas den princip om hörande av parterna som följs också vid rättegångar. En advokat skall ges tillfälle att bli hörd innan ärendet avgörs.

För att ett ärende skall kunna utredas i ett tillsynsförfarande är det dock inte tillräckligt att en advokat som är part i saken ges tillfälle att avge ett bemötande med anledning av det klander som riktats mot advokaten. Enligt lagens 6 § 1 mom. är en advokat skyldig att lämna styrelsen de uppgifter som denna behöver för tillsynen, och en advokat skall i enlighet med 50 § i anvisningarna om god advokatsed öppet och sanningsenligt besvara frågor som ställs med stöd av lagen om advokater och advokatföreningens stadgar. Också i tillsynsärenden skall en advokat öppet och sanningsenligt lämna de uppgifter som begärs.

Det bemötande som advokaten avger med anledning av principen om hörande skall delges klaganden. Bemötandet behöver inte delges i den ordning som gäller för delgivning av stämning, utan delgivningen kan ske genom att advokatens bemötande sänds till klaganden per post till den adress som denne har uppgett. Klaganden har således möjlighet att yttra sig med anledning av advokatens förklaring. Klaganden avgör själv om han vill använda sig av denna rättighet.

Eftersom vid tillsynsförfarande utreds om en advokat har handlat i enlighet med sina skyldigheter och det inte är fråga om en tvåpartsprocess så som i ett domstolsförfarande, skall tillsynsnämnden

eller dess sektion på eget initiativ se till att saken blir tillräckligt utredd. Nämnden och dess sektioner har i enlighet med detta rätt och skyldighet att ställa kompletterande frågor till klaganden och advokaten, om de fakta som skall läggas till grund för avgörandet i saken inte i tillräckligt hög grad framgår av klagandens och advokatens yttranden.

I artikel 6 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna bestäms om rätten till en rättvis rättegång. Enligt artikeln är var och en berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag, när det gäller att pröva hans rättigheter och skyldigheter. Den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan Europadomstolen) har i sina avgöranden gått in för en praxis enligt vilken principerna för en rättvis rättegång, till vilka hör bland annat muntlig förhandling, skall tillämpas även på advokatororganisationernas disciplinära förfaranden i sådana fall när påföljden kan vara uteslutning ur advokatororganisationen, dvs. att advokaten förlorar sitt näringsfång. Av denna anledning föreslås det i 3 mom. att nämnden skall ordna muntlig förhandling i sådana fall när uteslutning ur advokatföreningen eller påföljdsavgift kan komma i fråga som påföljd. Ett dylikt ärende skall behandlas i plenum.

Eftersom tillsynsnämnden skall se till att saken blir tillräckligt utredd, kan nämnden eller en av dess sektioner ordna muntlig förhandling också i andra fall när en sådan förhandling anses nödvändig. I enlighet med principen om hörande skall både advokaten och klaganden kallas till den muntliga förhandlingen, varvid de har möjlighet att säga sin åsikt om de omständigheter som framkommit vid denna.

6 e §. Ett ärende som gäller utfärdande av en rekommendation i en arvodestvist blir anhängigt när en skriftlig ansökan från en advokats huvudman eller någon annan klient inkommer till advokatföreningens byrå. På samma sätt som vad som i 5 kap. 5 § rättegångsbalken föreskrivs om komplettering av en stämningsansökan skall en ansökan som är bristfällig rättas inom en

utsatt tid, vid äventyr av att ansökan inte förs till nämnden.

En ansökan som gäller en arvodestvist som redan har avgjorts av domstol kan inte mera anhängiggöras.

Med stöd av 2 mom. skall ett ärende som gäller utfärdande av en rekommendation alltid behandlas i en av tillsynsnämndens sektioner. Behandlingen är i princip skriftlig.

När tillsynsnämnden i egenskap av nämnd för arvodestvister ger rekommendationer i arvodestvister är parterna enligt 3 mom. å ena sidan advokaten eller det advokatbolag för vars räkning advokaten har handlat eller båda och å andra sidan advokatens huvudman eller en annan klient, till vilken advokaträkningen har riktats.

I enlighet med principen om hörande skall advokaten och det bolag för vars räkning denne har handlat ges tillfälle att bli hörda innan ärendet avgörs. Advokatens och bolagets bemötanden skall delges sökanden. Bemötandet kan delges genom att det sänds per post till den adress som sökanden har uppgett. En sektion kan också ordna muntlig förhandling, om de fakta som skall läggas till grund för rekommendationen inte framgår i tillräckligt hög grad av det skriftliga materialet eller om det av någon annan orsak anses nödvändigt att parterna hörs. Parterna skall kallas till den muntliga förhandlingen.

Begäran om en rekommendation i en arvodestvist kan enligt 4 mom. framställas till dess att sökandens rätt att yrka på sänkning av arvodet har preskriberats enligt lagen. Preskriptionen bestäms på basis av de bestämmelser som finns på annat ställe i lag. Det blir då i allmänhet fråga om den normala tiden för preskription av en fordran eller om den särskilda preskriptionstid på ett år om vilken bestäms i 18 kap. 9 § handelsbalken. Tillsynsnämndens sektion blir således tvungen att i varje konkret fall ta ställning till frågan om preskription. Åberopandet av preskription är en dispositiv förutsättning som inte provas på tjänstens vägnar.

Det nuvarande skiljeförfarandet i arvodestvister om vilket föreskrivs i lagen om advokater skall anhängiggöras inom ett år från det räkning för arvode och kostnader har avgivits. En advokats fakturering kan också vara föremål för tillsynsförfarande i ett

sådant fall när räkningens belopp bryter mot den bestämmelse i anvisningarna om god advokatsed enligt vilken en advokats arvode skall vara skäligt med hänsyn till kvaliteten och mängden av det arbete som utförts. Eftersom preskriptionstiden i fråga om det tillsynsförfarandet föreslås vara fem år, är det skäl att slopa den utsatta tiden på ett år som gäller anhängiggörande av skiljeförfarande.

I 5 mom. föreslås en bestämmelse om att den preskriptionstid om vilken föreskrivs på annat ställe i lag inte anses löpa under den tid då ett ärende är anhängigt i tillsynsnämnden. En motsvarande bestämmelse finns i lagen om konsumentklagonämnden. Även om den återstående preskriptionstiden skulle vara kortare än tre månader när tillsynsnämnden ger sin rekommendation, har sökanden dock alltid tre månader på sig att föra saken till domstol.

Syftet är att säkerställa att en sökande, i synnerhet när det är fråga om den preskriptionstid på ett år om vilken föreskrivs i 18 kap. 9 § handelsbalken, efter det att rekommendationen ges har minst tre månader på sig att föra arvodestvisten till domstol, om advokaten inte har för avsikt att följa rekommendationen.

På basis av 6 mom. är en rekommendation i en arvodestvist i likhet med en rekommendation av konsumentklagonämnden inte rättsligt bindande för parterna så som en skiljedom, utan arvodestvisten kan föras till domstol trots att en rekommendation har givits. En rekommendation är inte heller verkställbar.

Från sökandens synpunkt är en fördel med rekommendationen, jämfört med de beslut som fattas inom ramen för det nuvarande skiljeförfarandet, att en sökande som är missnöjd med en rekommendation i en tvist om ett advokatarvode kan föra saken till domstol för avgörande. För advokaterna och advokatbolagen innebär rekommendationerna för sin del att ett i praktiken så gott som bindande avgörande meddelas i en arvodestvist. Då rekommendationen är ett avgörande av advokatföreningens sakkunnigorgan, måste advokaten eller advokatbolaget bedöma om de i domstolen kan lägga fram sådan bevisning att domstolen utifrån den kan träffa

ett annat avgörande i tvisten än tillsynsnämnden.

6 f §. Om förhållandet mellan skiljeförfarande och domstolsbehandling när det gäller arvodestvister bestäms i dag i 5 § lagen om skiljeförfarande. I nämnda paragraf sägs att ett skiljeavtal eller en därmed jämförlig bestämmelse kan utgöra ett hinder för en rättegång i en statlig domstol. Det finns inga bestämmelser om förhållandet mellan behandlingen i allmän domstol av en fordringstalan som gäller en advokaträkning och behandlingen av en rekommendation som gäller en arvodestvist i tillsynsnämnden, varför det bör föreskrivas särskilt om detta.

Enligt lagen om skiljeförfarande, som tillämpas på arvodestvister som behandlas i skiljeförfarande, kan talan i en fråga som enligt ett skiljeavtal eller en därmed jämförlig bestämmelse skall avgöras av skiljemän inte tas till prövning av en domstol, om svaranden gör en invändning om saken innan han svarar på kändens käromål. Beträffande skiljeförfarandet enligt lagen om advokater har det dessutom ansetts att advokatens motpart innan motparten svarar i huvudsaken i domstol skall anhängiggöra arvodestvisten i skiljeförfarande genom att sända en inläga om saken till advokatföreningens byrå. Orsaken till detta krav har varit att endast advokatens motpart har möjlighet att få en arvodestvist prövad i skiljeförfarande. I sådana fall att det inte skulle krävas att också ett skiljeförfarande anhängiggörs, skulle advokatens motpart enbart genom att göra en invändning kunna förhindra behandlingen av advokatens fordringstalan, varvid advokaten inte skulle ha tillgång till något som helst rättsmedel.

Det föreslås att de principer som iakttagits i skiljeförfarandet skall tillämpas också i fråga om förhållandet mellan domstolsförfarandet och rekommendationsförfarandet. Om ett fordringsanspråk som gäller en advokaträkning har anhängiggjorts i domstol, kan advokatens huvudman eller en annan klient förhindra behandlingen av saken i domstolen genom att innan han svarar i huvudsaken anhängiggöra en arvodestvist så, att han tillställer advokatföreningen en ansökan om en rekommendation och gör en

invändning om att en arvodestvist har anhängiggjorts. Till skillnad från det förfarande som iaktas i dag skall ett ärende som är anhängigt i domstol dock inte avvisas, utan behandlingen av saken avbryts till dess att det ärende som gäller rekommendationen har avgjorts i tillsynsnämnden. Efter att rekommendationen har givits är det advokatens eller advokatbolagets sak att avgöra om de vill fortsätta behandlingen av saken i domstolen.

6 g §. I paragrafen föreslås bestämmelser om de uppgifter som skall framgå av tillsynsnämndens beslut i tillsynsärenden och nämndens rekommendationer i arvodestvister. De uppgifter som skall ges motsvarar de krav som ställs på domstolsbeslut. Av besluten och rekommendationerna, som skall ges i form av en särskild handling, skall framgå:

1. Ärendeslaget och dagen för avgörandet. Ärendeslaget är antingen beslut eller rekommendation.

2. Parternas och klagandens namn. Eftersom klaganden inte är part i ett tillsynsärende, skall det bestämmas särskilt om att klagandens namn skall framgå av handlingen.

3. De yrkanden som framställts och de bemötanden som avgivits i saken jämte motivering.

4. Motiveringen till avgörandet.

5. De lagrum och, eftersom advokaterna är skyldiga att iaktta advokatföreningens stadgar och de övriga anvisningar som advokatföreningen har bestämt att skall iaktas i advokatverksamheten, de punkter i advokatföreningens stadgar och i anvisningarna om god advokatsed som har tillämpats i saken.

6. Slutresultatet.

7. Namnet på dem som har hört till den beslutföra sammansättningen och deras ställning. Om det har röstats om beslutet eller rekommendationen skall detta nämnas, och avvikande meningar skall fogas till den handling som innehåller avgörandet.

Förutom att en rekommendation i en arvodestvist skall innehålla de uppgifter som anges i 1 mom., föreslås i 2 mom. att advokatens klient i rekommendationen också skall ges anvisningar om hur klienten skall

gå till väga om klienten vill föra arvodestvisten till domstol. Det är nödvändigt att ge sökandena denna information, eftersom de i praktiken nästan alltid är vanliga medborgare utan juridiska kunskaper.

6 h §. Enligt 18 § 1 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet skall en myndighet för att införa och genomföra en god informationshantering föra förteckning över de ärenden som har inkommit för behandling, tagits upp till behandling, avgjorts eller behandlats eller annars se till att dess offentliga handlingar kan hittas på ett smidigt sätt.

I paragrafens 1 mom. föreslås att advokatföreningen dessutom skall vara skyldig att föra en särskild offentlig dagbok över de tillsynsärenden och arvodestvister som föreningen behandlar. Syftet med den offentliga dagboken är att den som behöver anlita en advokat i högre grad än i dag skall kunna få information om huruvida en advokat som konsumenten ämnar anlita har varit föremål för tillsynsförfarande eller part i en arvodestvist. De uppgifter som antecknats i den offentliga dagboken är offentliga med stöd av bestämmelsen, oberoende av att de annars kunde vara sekretessbelagda med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller till följd av tystnadsplikten för advokater.

I den offentliga dagboken skall antecknas av vilket slag det ärende som inkommit för behandling är och uppgifter om parterna. I tillsynsärenden skall antecknas uppgifter om klaganden och den advokat som klagomålet gäller. I arvodestvister antecknas i dagboken uppgifter om sökanden och den advokat eller det advokatbolag som ansökan gäller. I dagboken skall dessutom antecknas dagen för avgörandet och slutresultatet. Om en disciplinär påföljd har bestämts för advokaten i ett tillsynsärende, skall av anteckningen framgå påföljdens art och den huvudsakliga grunden för påföljden. Avsikten är att anteckningen om påföljdens art och grunden för påföljden skall vara mycket kortfattad, t.ex. "Dröjsmål som skiftesman. Anmärkning." eller "Jäv som förvaltare av konkursbo. Varning.". Av anteckningen om slutresultatet i en

arvodestvist skall framgå om en sänkning av arvodet har rekommenderats och beloppet av den eventuella sänkningen. Dessutom skall det i dagboken antecknas huruvida advokaten har följt rekommendationen om att sänka arvodet. Av den offentliga dagboken skall även framgå i vilken fas behandlingen av saken är.

2 mom. Den offentliga dagboken är inte avsedd att vara någon svart lista över advokater där anteckningarna är i kraft och offentliga under obestämbar tid. Därför föreslås det att uppgifterna om ett tillsyns- ärende eller en arvodestvist skall strykas en viss tid efter att tillsynsärendet avgjordes eller rekommendationen i arvodestvisten gavs. Med den tidpunkt när avgörandet i ett tillsynsärende gavs avses den dag när tillsynsnämnden eller dess sektion fattade sitt beslut. Den dagbok som förs på basis av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och anteckningarna i den omfattas av bestämmelserna i den nämnda lagen och anteckningarna i den stryks inte.

Hur snart en anteckning som har gjorts i ett tillsynsärende skall strykas är beroende av påföljdens art. Om påföljden är uteslutning ur advokatföreningen eller påföljdsavgift, kan anteckningen strykas tio år efter att avgörandet gavs. Tiden på tio år grundar sig dels på att den som uteslutits ur advokatföreningen enligt lagens 8 § på nytt kan antas som medlem sedan tre år förflutit från uteslutningen, dels på domstolspraxis, där det i ett fall ansågs att en jurist som på grund av ohederlighet uteslutits ur advokatföreningen inte på nytt kunde antas som medlem ca åtta år efter uteslutningen, eftersom juristen inte var känd för redbarhet så som avses i lagens 3 § 1 mom.

Om påföljden är varning, kan enligt förslaget anteckningen strykas sex år efter att det lagakraftvunna avgörandet gavs. Om påföljden är anmärkning eller om klagomålet inte har lett till någon påföljd, kan uppgiften strykas tre år efter att avgörandet gavs.

Enligt 3 mom. stryks uppgifterna om en arvodestvist tre år efter att rekommendationen gavs.

Bestämmelsen i 4 mom. gäller sådana situationer när det finns flera uppgifter om samma advokat i den offentliga dagboken.

Avsikten är att uppgifter inte skall strykas ur den offentliga dagboken efter den tid som anges i 2 eller 3 mom., om det i dagboken finns en sådan färskare uppgift om advokaten som ännu inte kan strykas med stöd av de nämnda momenten. En uppgift om att en advokat fyra år tidigare tilldelats en anmärkning kan således inte strykas ur dagboken, om det i denna finns en uppgift om att advokaten två år tidigare har tilldelats en anmärkning. Uppgiften om den tidigare anmärkningen kan strykas först när det har gått tre år sedan avgörandet om den nyare anmärkningen gavs.

En uppgift om ett tillsynsärende i vilket det inte har bestämts någon disciplinär påföljd för advokaten utgör inte något hinder för att stryka tidigare uppgifter. En tre år gammal uppgift om att en advokat har tilldelats en anmärkning stryks således även om det i dagboken finns en två år gammal uppgift om att ett avgörande i ett disciplinärt ärende har träffats två år tidigare, om avgörandet inte har lett till någon disciplinär påföljd. Inte heller en uppgift om att en rekommendation har givits utgör något hinder för att tidigare uppgifter stryks, om en sänkning av arvodet inte har rekommenderats.

6 i §. I bestämmelsen föreskrivs närmare om det i allmänna motiveringen nämnda offentliga referatet av avgörandet i ett tillsynsärende och en rekommendation som gäller ett arvode. Tillsynsnämnden skall utarbeta ett kort referat av avgörandet i varje tillsynsärende och varje rekommendation i en arvodestvist. Referatet är en offentlig handling, och var och en kan på begäran få referatet från advokatföreningen. Referatet är tänkt att vara en kort beskrivning av ärendet och avgörandet i det. Referatet skall utformas så att av det inte framgår sådana uppgifter som är sekretessbelagda enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller på basis av tystnadsplikten för advokater. Advokatföreningen har också själv möjlighet att vid behov offentliggöra referatet.

I referatet skall anges

1) Ärendeslaget, dvs. om det är fråga om ett tillsynsärende eller en rekommendation i en arvodestvist, samt dagen för avgörandet.

2) Namnet på den advokat och, i

arvodestvister, också det advokatbolag som saken gäller.

3) Ärendet och motiveringen till avgörandet i huvuddrag.

4) De lagrum, de punkter i advokatföreningens stadgar och de anvisningar gällande god advokatsed som har tillämpats i saken.

5) Slutresultatet.

6) Namnet på dem som har hört till den beslutföra sammansättningen och deras ställning, varmed avses uppgift om vem som har varit ordförande när saken behandlats. Dessutom skall det uppges om omröstning har ägt rum, och till referatet skall även fogas det slutresultat som de medlemmar som varit av avvikande mening har understött.

Det offentliga referatet av ett avgörande är av informativ natur, och advokatföreningen är skyldig att bevara det endast så länge som uppgiften om avgörandet finns antecknad i den offentliga dagbok som avses i 6 h §.

6 j §. Såsom redan konstaterats i allmänna motiveringen är avsikten med den offentliga dagboken och det offentliga referatet av avgörandena inte att ändra på den saken att lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas på advokatföreningen när denna utövar offentlig makt. För att klargöra detta har det ansetts nödvändigt att särskilt föreskriva att den lagen om offentlighet i myndigheternas skall tillämpas på handlingar som tillställs tillsynsnämnden med tanke på ett tillsynsförfarande eller en arvodestvist eller som innehåller avgörandet i ett tillsynsärende eller en arvodestvist. Eftersom en advokat öppet och sanningsenligt skall svara i ett tillsynsärende och inte kan åberopa sin tystnadsplikt, skall vid bedömningen av om handlingarna skall vara offentliga beaktas förutom lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet också de omständigheter som följer av tystnadsplikten för advokater.

2 mom. Enligt 24 § 6 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är handlingar som avser en klagan sekretessbelagda innan ärendet har avgjorts, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle försvåra ärendets utredning eller utan vägande skäl vara ägnat att åsamka den som har del i saken skada eller lidande.

De handlingar som i tillsynsärenden tillställs tillsynsnämnden är sådana i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet avsedda handlingar som avser en klagan, och de handlingar som tillställs tillsynsnämnden i arvodestvister är för sin del till sin natur sådana att de i hög grad kan jämföras med sådana i lagen avsedda egentliga handlingar som avser en klagan.

När man överväger om handlingarna i ett tillsynsärende eller en arvodestvist skall vara offentliga är fastställandet av vilka omständigheter som omfattas av tystnadsplikten för advokater av central betydelse. Eftersom tillsynsnämnden har de bästa förutsättningarna att överväga till vilken del handlingarna eller de omständigheter som har lagts fram omfattas av tystnadsplikten för advokater och till vilken del de är offentliga, är det motiverat att inga handlingar som hänför sig till ett tillsynsärende eller arvodestvist skall vara offentliga förrän tillsynsnämnden har givit sitt avgörande i saken eller handlingen finns tillgänglig för dem som är delaktiga i saken.

7 §. Enligt lagens 5 § skall en advokat redbart och samvetsgrant utföra honom anförtrodda uppdrag samt i all sin verksamhet iakta god advokatsed. I lagens 7 § finns bestämmelser om påföljderna för brott mot dessa skyldigheter. I paragrafens 1 mom. bestäms om påföljderna i disciplinära ärenden.

Enligt 2 mom. skall en advokat som handlar ohederligt eller på annat sätt uppsåtligt kränker någon annans rätt som disciplinär påföljd uteslutas från medlemskap i advokatföreningen. Om det finns förmildrande omständigheter för advokatens förfarande, kan advokaten åläggas att betala en påföljdsavgift, för vilken redogörs nedan, eller tilldelas en varning.

I paragrafens 3 mom. är det fråga om ett lindrigare klandervärt förfarande från advokatens sida än det som avses i 1 mom. Om en advokat på något annat sätt än så som avses i 2 mom. handlar i strid med god advokatsed, skall advokaten tilldelas en varning eller en anmärkning.

Om en advokat upprepade gånger gör sig skyldig till klandervärt förfarande eller om det annars finns försvårande omständigheter,

kan advokaten uteslutas ur advokatföreningen eller åläggas att betala en påföljdsavgift. Vid prövningen av om en advokat upprepade gånger har gjort sig skyldig till klandervårt förfarande beaktas alla de handlingar och försummelser som avses i paragrafen. Syftet med bestämmelsen om att upprepat klandervårt förfarande kan utgöra en grund för uteslutning ur advokatföreningen eller för bestämmande av påföljdsavgift är att slå fast rådande praxis. Två advokater för vilka hade bestämts flera disciplinära påföljder har uteslutits ur advokatföreningen. Trots att advokaten i det ärende som behandlades sist inte hade gjort sig skyldig till ett sådant förfarande att advokaten hade kunnat uteslutas ur föreningen på basis av det, ansågs förfarandet, när de påföljder som tidigare hade bestämts för advokaten beaktades, visa att personen i fråga var olämplig att vara verksam som advokat.

Avsikten är att rättspraxis skall bestämma när upprepat klandervårt förfarande utgör en grund för uteslutning ur advokatföreningen eller för en påföljdsavgift. Vid prövningen skall särskilt beaktas om advokaten tidigare har gjort sig skyldig till klandervårt förfarande och, i så fall, om förfarandet varit av liknande slag, samt hur lång tid som har gått mellan påföljderna. Om de handlingar som påföljderna har grundat sig på har varit allvarliga och om de har varit av liknande slag och begåtts inom en kort tid, är det mera motiverat att använda en sträng påföljd än i ett sådant fall när de klandervärda handlingarna har varit lindriga och av olika slag och det har gått en lång tid mellan dem.

I paragrafens 4 mom. bestäms att om en advokat på något annat sätt än genom att handla i strid med god advokatsed begår en gärning, som är ägnad att nedsätta aktningen för advokatkåren kan han tilldelas en påföljd enligt 3 mom.

I 5 mom. bestäms om en ny disciplinär påföljd, påföljdsavgiften. Avsikten är att påföljdsavgiften skall ersätta den offentliga varningen inom det nuvarande påföljdssystemet. Eftersom syftet med lagreformen är att öka offentligheten i fråga om tillsynsförfarandet så att alla disciplinära påföljder som bestäms för advokater blir

offentliga är det inte längre nödvändigt att föreskriva särskilt om offentlighet i fråga om en av påföljderna. Å andra sidan behövs det i påföljdsskalan, efter att den offentliga varningen har slopats, en påföljd som ligger mellan uteslutning och varning och som kan tillämpas i sådana fall när en varning inte längre kan anses vara en tillräcklig påföljd men det ännu inte finns grund för att utesluta en advokat från medlemskap i advokatföreningen.

Påföljdsavgiften, vars belopp kan vara minst 500 euro och högst 15 000 euro, bestäms på basis av en helhetsbedömning i vilken beaktas bl.a. hur klandervårt advokatens förfarande har varit, hur stor erfarenhet advokaten har av advokatuppdrag och advokatens ekonomiska förhållanden, vilka varierar beroende på byråns storlek och läge samt uppdragens natur. Syftet med att beakta de ekonomiska förhållandena är att påföljdsavgiften, på samma sätt som när det gäller systemet med dagsböter, skall stå i en rättvis proportion till betalarens betalningsförmåga.

Påföljdsavgiften skall betalas till advokatföreningen, och beträffande avgiften gäller då den bestämmelse i 43 § i föreningens stadgar enligt vilken styrelsen har rätt att fastslå att en medlem har utträtt ur föreningen, om medlemmen försummar att betala en avgift till föreningen. Påföljdsavgiften är inte verkställbar när tillsynsnämnden har beslutat om den. Om påföljdsavgiften bestäms av Helsingfors hovrätt eller högsta domstolen, vilka fungerar som besvärinstans, är avgiften verkställbar.

På basis av 6 mom. kan det bestämmas att ett beslut om uteslutning på samma sätt som i dag skall iaktas omedelbart.

9 §. I 1 mom. bestäms om en sådan situation när en advokat förlorar medborgarskapet i Finland eller i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller försätts i konkurs, eller advokatens handlingsbehörighet begränsas. I dessa fall upphör medlemskapet direkt med stöd av lagen, eftersom medlemmen inte längre uppfyller behörighetsvillkoren enligt lagens 3 §. Verkställighetsåtgärden består i att advokaten avförs ur advokatregistret.

Den föreslagna bestämmelsen i 2 mom. motsvarar den gällande bestämmelsen i 9 § 3 mom. Om en advokat som har registrerats i det EU-register som avses i lagens 5 b § 1 mom. upphör att vara advokat i sitt hemland, förlorar advokaten samtidigt sin behörighet att vara registrerad i advokatföreningens ovan nämnda EU-register. Verkställighetsåtgärden består då i att advokaten avförs ur registret.

I 3 mom. bestäms om följderna av att det sker en förändring i någon av de omständigheter som ingår i behörighetsvillkoren för advokater. I sig föreslås inga ändringar på denna punkt, men av orsaker som hänför sig till lagens systematik föreslås det att den första meningen i 7 § 3 mom. flyttas hit. I meningen finns bestämmelser om en sådan situation där omständigheterna förändras så att en advokat inte längre är känd för redbarhet eller i fråga om övriga egenskaper och levnadssätt lämplig att utöva advokatverksamhet. Liksom i den tidigare bestämmelsen sågs det att advokaten skall uteslutas ur advokatföreningen, men beslut i saken skall enligt förslaget fattas av förbundets styrelse och inte av disciplinnämnden. Detta konstateras uttryckligen i bestämmelsen.

I 4 mom. är det inte fråga om någon ändring i sak utan om att den bestämmelse som i dag finns i paragrafens 2 mom. flyttas till 4 mom. Enligt advokatföreningens stadgar kan som medlem i föreningen antas den som yrkesmässigt handhar eller börjar handha advokatuppdrag. Medlemskap i advokatföreningen och samtidigt användningen av yrkesbeteckningen advokat är således bundna till yrkesmässigt handhavande av advokatuppdrag. Enligt lagens 3 § 4 mom. får en advokat inte sköta en tjänst eller inneha en sådan anställning eller bedriva annan förvärvsverksamhet som kan antas inverka menligt på hans självständighet som advokat.

En advokat som upphör att utöva advokatverksamhet eller som på grund av en tjänst eller något annat arbetsförhållande eller förvärvsverksamhet inte längre har rätt att vara advokat skall anhöllas om utträde ur advokatföreningen. Gör advokaten det inte,

skall advokatföreningens styrelse utesluta advokaten från medlemskap i föreningen.

I föreslagna 5 mom. är avsikten att beakta Europadomstolens rättspraxis, enligt vilken de principer för en rättvis rättegång som anges i artikel 6 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna skall iakttas när det gäller att pröva en persons rättigheter och skyldigheter. När en medlem utesluts ur advokatföreningen förlorar medlemmen sin rätt att använda yrkesbeteckningen advokat. Detta kan i vissa fall inverka på personens rätt att utöva sin näring, varför en medlem i föreningen innan de åtgärder som avses i 3 och 4 mom. vidtas skall ges tillfälle att bli hörd vid en av styrelsen ordnad muntlig förhandling.

Eftersom det i de fall som avses i 1 och 2 mom. är fråga om att medlemskapet upphör till följd av att advokaten förlorar sitt medborgarskap eller försätts i konkurs eller till följd av att advokatens handlingsbehörighet begränsas, eller om att en s.k. EU-advokat förlorar sin ställning som advokat i sitt hemland, behöver advokaten inte höras innan advokaten som verkställighetsåtgärd avförs ur advokatförteckningen eller ur EU-registret.

Det föreslås att till 9 § lagen om advokater fogas ett nytt 6 mom. enligt vilket en advokat som upphör att utöva advokatverksamhet på grund av att han går i pension har möjlighet att använda yrkesbeteckningen advokat också efter att han upphört att utöva advokatverksamhet. Tillstånd till att använda yrkesbeteckningen advokat skall beviljas av advokatföreningens styrelse. I advokatföreningens stadgar skall bestämmas att innan styrelsen fattar sitt beslut skall den begära utlåtande av den lokalavdelning vars medlem ifrågavarande advokat är. Förfarandet motsvarar det som i 6 § 2 mom. i Finlands Advokatförbunds stadgar föreskrivs om vederbörande avdelningens utlåtande om en person som söker medlemskap. Orsaken till att ett dylikt utlåtande behövs är att lokalavdelningarna har vanligen bättre uppgifter om respektive advokats omständigheter och på detta sätt kan det säkerställas att personen i fråga faktiskt går i pension och inte t.ex. fortsätter att utöva advokatverksamhet.

Tillstånd att använda yrkesbeteckningen advokat kan beviljas en advokat som på grund av att han går i pension upphör att utöva advokatverksamhet, förutsatt att han omedelbart innan har utövat denna verksamhet i minst tio år.

Kravet på att advokatverksamheten skall ha utövats i minst tio år beror på att i detta fall har yrkesbeteckningen använts minst lika länge och beteckningen har därmed blivit en del av ifrågavarande persons identitet.

Kravet på att utövandet av advokatverksamhet skall upphöra på grund av att advokaten går i pension behövs av den anledningen att på detta sätt kan användningen av yrkesbeteckningen tillåtas enbart dem som faktiskt lämnar arbetslivet. Om en person byter yrkesgren får han en ny yrkesbeteckning och då behöver han inte heller använda den tidigare yrkesbeteckningen.

10 § Ovan har det redan konstaterats att principerna om en rättvis rättegång i artikel 6 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna enligt Europadomstolens praxis skall iakttas när man prövar en persons rättigheter och skyldigheter. Till en rättvis rättegång hör att ett avgörande skall kunna fås prövat av domstol. Enligt Europarådets rekommendation från oktober 2000 (Recommendation No. R(2000)21) skall ett tillsynsförfarande motsvara de bestämmelser och principer som anges i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

I enlighet med kravet på en rättvis rättegång föreslås det att 10 § 1 mom. ändras så att en advokat för vilken en disciplinär påföljd har bestämts alltid har rätt att överklaga tillsynsnämndens beslut hos Helsingfors hovrätt. Advokaten har samma rätt också när en av tillsynsnämndens sektioner har bestämt om påföljden.

Syftet med behandlingen av ett tillsynsärende är att klarlägga om en advokat i den situation som avses i klagomålet har handlat i överensstämmelse med de yrkesetiska normer som advokaten är skyldig att iakta. Vid behandlingen kan man inte pröva sådana skadestånds- eller andra yrkanden, t.ex. straffyrkanden, som klaganden riktar mot en advokat. Andra yrkanden än sådana som hänför sig till

klander som gäller yrkesetiska frågor skall avgöras i allmän domstol. Därför är klaganden inte part när ett tillsynsärende behandlas av tillsynsnämnden. Eftersom klaganden dock i allmänhet besitter sådan information som är av betydelse för avgörandet av det tillsynsärendet, skall klaganden ges tillfälle att bli hörd vid behandlingen av saken så som bestäms i 6 d §.

Eftersom klaganden inte är part vid behandlingen av ett tillsynsärende och tillsynsnämndens beslut inte gäller klagandens rättigheter eller skyldigheter, har klaganden inte rätt att söka ändring i ett beslut som tillsynsnämnden har fattat i ett tillsynsärende, men klaganden skall ges tillfälle att bli hörd i ett ärende som gäller sökande av ändring så som bestäms i 4 mom. nedan. Klaganden har dock möjlighet att anföra klagan över beslutet hos justitiekanslern och be denne söka ändring i beslutet.

Enligt 6 § 2 mom. lagen om statliga rättshjälpsbyråer (258/2002) står de offentliga rättsbiträdena under advokatföreningens tillsyn så som bestäms i 6, 6 a och 7 § lagen om advokater. Beträffande tillsynsförfarande har de offentliga rättsbiträdena haft samma ställning som privata advokater, oberoende av om de har varit medlemmar av advokatföreningen eller inte. När det nu föreslås att rätten att söka ändring utvidgas så att en advokat som blivit föremål för en disciplinär påföljd har rätt att överklaga avgörandet, skall ett offentligt rättsbiträde som inte är medlem av advokatföreningen ha samma rätt också utan en uttrycklig bestämmelse.

Eftersom det föreslås att disciplinnämndens namn ändras till tillsynsnämnden, skall denna ändring göras också i 10 § 2 mom.

I paragrafens 3 mom. görs inga ändringar i sak, men ordalydelsen i momentet föreslås bli reviderad.

Enligt paragrafens 4 mom. skall hovrätten när den behandlar besvär som gäller ett disciplinärt ärende ge advokatföreningen och klaganden tillfälle att bli hörda i saken. Dessa har också rätt att vid behov lägga fram en belysande utredning i saken.

Advokatföreningens styrelse skall avge sitt

utlåtande med anledning av besvären till hovrätten både när justitiekanslern är ändringssökande och när ändringssökanden är den advokat för vilken en disciplinär påföljd har bestämts. Därför behöver hovrätten inte särskilt sända besvärsskriften till advokatföreningen för att få ett skriftligt yttrande av föreningen. Hovrätten skall sända justitiekanslerns eller advokatens besvär till klaganden för kännedom och ge denne tillfälle att yttra sig med anledning av besvären.

Om muntligt förhör ordnas i saken, skall ändringssökanden och, om justitiekanslern har sökt ändring, förutom advokaten också advokatföreningen och klaganden ges tillfälle att delta i förhöret. Advokatföreningen och klaganden har också rätt att vid behov lägga fram en sådan utredning som kan antas inverka på avgörandet av besvären.

1.2. Lagen om statliga rättshjälpsbyråer

6 §. Enligt paragrafens 2 mom. står de offentliga rättsbiträdena under advokatföreningens tillsyn så som bestäms i 6, 6 a och 7 § lagen om advokater. Eftersom de nämnda bestämmelserna i lagen om advokater ändras och nya bestämmelser fogas till lagen, bör de hänvisningar till lagen om advokater som finns i lagrummet ändras så att de motsvarar de ändringar som gjorts i den sistnämnda lagen.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft när en lämplig övergångstid har gått efter det att de har antagits och blivit stadfästa så, att stadgarna för Finlands Advokatförbund före ikraftträdandet kan ändras i överensstämmelse med den nya lagen.

De ändrade bestämmelserna i lagen om advokater skall tillämpas även på tillsynsärenden och arvodestvister som är anhängiga då lagen träder i kraft. Det föreslås att den allmänna principen om lindrigare lag skall iakttas när det gäller påföljderna. Detta betyder att på handlingar och försummelser som en advokat har begått tillämpas den lag som leder till den för advokaten lindrigare påföljden.

Enligt Finlands Advokatförbunds stadgar väljs medlemmarna till den nuvarande disciplinnämnden så att en tredjedel av nämndens medlemmar årligen står i tur att avgå. Ett dylikt system har ansetts vara nödvändigt för att garantera kontinuiteten i nämndens verksamhet och enhetliga avgöranden. En liknande kontinuitet och enhetlighet kan inte garanteras om alla medlemmar samtidigt står i tur att avgå.

För att skapa ett liknande system föreslås att mandattiden för de advokater som blivit valda till disciplinnämnden fortgår till utgången av den mandattid för vilken advokatföreningens delegation har valt dem. I fråga om de medlemmar som står utanför advokatkåren samt deras suppleanter föreslås att när dessa väljs första gången är mandattiden för en av dem ett år, för en av dem två år och för av dem en tre år. På detta sätt skulle en av de medlemmar som inte hör till advokatkåren årligen stå i tur att avgå.

3. Lagstiftningsordning

Den föreslagna lagstiftningen gäller tillsynen över advokatverksamheten och dess utveckling. Syftet är att revidera bestämmelserna om behandlingen av disciplinära ärenden och arvodestvister som gäller medlemmar i Finlands Advokatförbund och modernisera påföljderna som påförs vid det disciplinära förfarandet. Behandlingen av klagomål skall koncentreras till disciplinnämnden, vars namn ändras till tillsynsnämnden.

Enligt förslaget skall tillsynsnämnden behandla och avgöra de klagomål över en advokats verksamhet som förts till nämnden för behandling samt ge rekommendationer i arvodestvister mellan en advokat och hans klient. Tillsynsnämndens uppgift är att i praktiken genomföra den allmänna tillsynen över Finlands Advokatförbunds medlemmar. Tillsynsverksamheten är av avgörande betydelse inte bara för enskilda fall utan även för det allmänna förtroendet för advokatkåren. Tillsynsnämndens uppgift kan anses vara en offentlig förvaltningsuppgift enligt 124 § grundlagen.

Enligt 124 § grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än

myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

En central utgångspunkt för bestämmelserna om en advokats ställning och tillsynen över advokatverksamheten skall vara advokatkårens självständighet. Därför kan det anses att det nuvarande arrangemanget, där det disciplinära förfarandet anförtros advokatföreningens tillsynsnämnd som står utanför det egentliga myndighetsmaskineriet, är i enlighet med 124 § grundlagen.

I förslaget har de krav som grundlagen ställer på rättskydd och förfarandets offentlighet iakttagits. Att de medlemmar i nämnden som inte hör till advokatkåren får större tyngd är ägnat att förbättra parternas rättskydd i förfarandet. På motsvarande sätt förbättras rättskyddet också av att medlemmarna som inte hör till advokatkåren utnämns av statsrådet. Bestämmelser om förfarandet skall på ett mer omfattande sätt än för närvarande tas in i lag. Enligt förslaget skall rättskyddet för en advokat som är föremål för tillsynsförfarande förbättras genom att hans rätt att söka ändring i ett tillsynsavgörande utvidgas. Enligt förslaget skall förutom statsrådets justitiekansler även en advokat som påförts en disciplinär påföljd alltid kunna söka ändring i avgörandet hos Helsingfors hovrätt. Klaganden skall höras även vid fullföljdsdomstolen.

För att trygga tillsynsförfarandets offentlighet föreslås det att advokatföreningen skall vara skyldig att föra en särskild offentlig dagbok över tillsynsärenden och arvodestvister. Också förslaget om att ett offentligt referat skall sammanställas av varje avgörande i ett tillsynsärende och av varje rekommendation som gäller ett arvode syftar till att öka förfarandets offentlighet. Referatet skall innehålla en redogörelse för ärendet i huvuddrag samt slutresultatet. Dessa föreslagna bestämmelser som syftar till att öka offentligheten kan på ett tillräckligt sätt garantera att kraven på öppenhet i offentlig

maktutövning uppfylls. De föreslagna bestämmelserna medför en balans mellan å ena sidan advokatens principiellt viktiga tystnadsplikt och å andra sidan offentlighetsintresset.

Tillsynsförfarandet är ett disciplinärt förfarande och därför är påföljderna som bestäms enligt förfarandet inte straffrättsliga. Disciplinära påföljder är enligt förslaget uteslutning ur advokatföreningen, fastställande av en påföljdsavgift på högst 15000 euro, varning och anmärkning. Påföljdsavgiften är inte direkt verkställbar utan den betalas till advokatföreningen och för avgiften gäller samma bestämmelser som för övriga avgifter som föreningens medlemmar är skyldiga att betala.

Tillsynsförfarandets påföljder har anknytning till den näringsfrihet som avses i 18 § grundlagen. Enligt 18 § grundlagen har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Tillsynsförfarandet kan leda till uteslutning ur advokatföreningen och till förbud att använda yrkesbeteckningen advokat.

Förslaget kan emellertid inte anses strida mot nämnda näringsfrihet, eftersom man inte behöver vara medlem i advokatföreningen för att sköta advokatuppgifter. Medlemmarna i föreningen har för sin del frivilligt förbundit sig till att advokatföreningen övervakar deras verksamhet och tillämpar ett tillsynsförfarande. Enligt lag är dock medlemskap i advokatföreningen i vissa särskilda fall behörighetsvillkor för ett rättsbiträde eller medlemskapet kan på annat sätt enligt lag ge särskild ställning i förhållande till andra jurister. Trots detta kan nämnda disciplinära påföljder inte anses vara oskäligen i förhållande till näringsfriheten med hänsyn till tillsynsverksamhetens mål, dvs. att det av en advokat bör vara möjligt att förutsätta särskild tillförlitlighet.

På grund av det ovan nämnda kan lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om advokater**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 12 december 1958 om advokater (496/1958) 2 §, 6 § 1 och 2 mom. samt 6 a, 7, 9 och 10 §,
 av dessa lagrum 2, 6 a och 10 § sådana de lyder i lagarna 197/1992 och 1249/1999, 7 § sådan den lyder delvis ändrad i sistnämnda lagar samt 9 § sådan den lyder i lag 458/1999 och i nämnda lag 1249/1999, samt
fogas till lagen nya 6 b—6 j § som följer:

2 §

I advokatföreningens stadgar skall uppges åtminstone

- 1) föreningens namn,
- 2) den kommun i landet som är föreningens hemort,
- 3) föreningens syfte,
- 4) vilka avgifter en medlem är skyldig att betala och hur de fastställs,
- 5) hur föreningens styrelse sammansätts och för hur lång tid den väljs,
- 6) när föreningens räkenskaper avslutas och hur granskningen av dem och av förvaltningen verkställs,
- 7) på vilket sätt delegationen väljs och hur dess verksamhet i övrigt ordnas samt när ordinarie delegationsmöte hålls och, om flera ordinarie möten skall hållas, vilka ärenden som skall behandlas vid vart och ett av dem,
- 8) på vilket sätt meddelanden delges föreningens medlemmar,
- 9) hur föreningens stadgar godkänns, samt
- 10) hur föreningens tillgångar skall användas, om föreningen upplöser sig eller upplöses.

I föreningens stadgar kan tas in även andra sådana bestämmelser om föreningen och dess medlemmar som är nödvändiga med tanke på föreningens verksamhet.

Advokatföreningens stadgar och ändringar i dem, fastställs genom förordning av justitieministeriet efter att de godkänts på det sätt som föreskrivs i föreningens stadgar.

6 §

Advokatföreningens styrelse skall se till att advokaterna när de uppträder inför domstol eller någon annan myndighet samt även i sin övriga verksamhet uppfyller sina förpliktelser. En advokat är skyldig att lämna styrelsen de uppgifter som behövs för denna tillsyn. En advokat skall även tillåta en person som har förordnats av styrelsen att göra inspektioner i hans eller hennes byrå, när styrelsen finner att det är nödvändigt för tillsynen, och härvid visa de handlingar som skall granskas vid inspektionen. En styrelsemedlem och den som genomför en inspektion får inte olovligen röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om i samband med tillsynen.

Vid avgörandet av ärenden som gäller medlemskap i advokatföreningen handlar styrelsemedlemmarna under domaransvar.

6 a §

Advokatföreningens tillsynsnämnd handlägger och avgör tillsynsärenden enligt 6 c § och ger rekommendationer i sådana arvodestvister mellan en advokat och dennes klient som avses i 6 e §.

Tillsynsnämnden består av en ordförande samt åtta andra medlemmar och en personlig suppleant för var och en av de sistnämnda. Ordföranden samt fem av de övriga medlemmarna och deras suppleanter skall vara advokater. Tre av medlemmarna och

deras suppleanter får inte höra till advokatkåren. Mandattiden för nämndens medlemmar och suppleanter är tre år.

Advokatföreningens delegation väljer nämndens ordförande samt fem andra medlemmar och en suppleant för var och en av de sistnämnda. Dessa personer skall alla vara advokater. Statsrådet utnämner på framställning av justitieministeriet de tre medlemmar som inte hör till advokatkåren och deras personliga suppleanter. Utlåtande om de föreslagna personernas lämplighet som medlemmar i nämnden eller deras suppleanter skall begäras av advokatföreningen. I begäran om utlåtande skall ställas upp dubbelt så många kandidater till medlemmar eller deras suppleanter som det antal medlemmar som skall väljas. Medlemmar som inte hör till advokatkåren och deras personliga skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara förtrogna med advokatverksamhet och dessutom med domaruppgifter eller utbildning och forskning i juridik vid universitet.

Nämndens medlemmar handlar under domaransvar, och de får inte olovligen röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om vid tillsynen eller vid behandlingen av en arvodestvist.

6 b §

Nämnden kan vara uppdelad på tre sektioner. Nämnden bestämmer sektionernas sammansättning så att varje sektion som medlemmar har två advokater och en person som inte hör till advokatkåren. Ordförande för sektionerna är nämndens ordförande samt de två vice ordförande som nämnden varje år väljer inom sig. Vid behandlingen av en arvodestvist i en sektion är dock den medlem som inte hör till advokatkåren ordförande.

Ärendena behandlas i nämndens sektioner eller i plenum. Nämndens plenum är beslutfört när ordföranden eller en vice ordförande och minst sex andra medlemmar är närvarande. En sektion i nämnden är beslutfört när alla dess medlemmar är närvarande.

Om det uppstår meningsskiljaktigheter, avgörs saken genom omröstning med iakttagande av samma förfarande som vid en kollegial domstol.

6 c §

Ett tillsynsärende blir anhängigt när advokatföreningens byrå i fråga om en advokat mottar ett skriftligt klagomål eller en anmälan från justitiekanslern eller en anmälan som en domstol har gjort med stöd av 15 kap. 10 a § rättegångsbalken. Ett ärende blir också anhängigt när advokatföreningens styrelse har beslutat att överföra ett ärende som har kommit till dess kännedom för behandling i nämnden.

Om ett klagomål är så bristfälligt att ärendet inte kan avgöras på basis av klagomålet, skall klaganden uppmanas att avhjälpa bristen inom utsatt tid, vid äventyr att klagomålet inte förs till nämnden. Ett klagomål som gäller ett ärende som har avgjorts tidigare förs inte till nämnden, om inte ny utredning som inverkar på saken läggs fram i klagomålet.

Om det har gått längre tid än fem år från de händelser som saken gäller, kan ärendet lämnas utan prövning.

6 d §

Tillsynsärenden behandlas i nämndens sektioner eller i plenum. I plenum behandlas de ärenden som nämndens ordförande eller sektionerna har bestämt att skall behandlas där.

Tillsynsärenden behandlas i ett skriftligt förfarande. Advokaten skall ges tillfälle att bli hörd innan ärendet avgörs. Advokaten skall öppet och sanningsenligt lämna de upplysningar och utredningar som har begärts. Advokatens bemötande skall delges klaganden. Nämnden och sektionerna skall även i övrigt se till att saken blir tillräckligt utredd.

Beslut om att en advokat utesluts ur advokatföreningen eller åläggs att betala påföljdsavgift kan dock inte fattas utan att ärendet behandlats vid nämndens plenum och att muntlig förhandling har ordnats i saken. Nämnden eller en sektion kan ordna muntlig förhandling också i andra fall. Advokaten och klaganden skall kallas till förhandlingen.

6 e §

En arvodestvist blir anhängig när advokatföreningens byrå mottar en skriftlig ansökan från en advokats huvudman eller

någon annan klient. Om ansökan är så bristfällig att ärendet inte kan avgöras på basis av ansökan, skall sökanden uppmanas att avhjälpa bristen inom utsatt tid, vid äventyr att ansökan inte förs till nämnden.

En arvodestvist behandlas i en av tillsynsnämndens sektioner i ett skriftligt förfarande.

Parter i förfarandet i en arvodestvist är advokaten och det bolag för vars räkning advokaten har handlat samt sökanden. Advokaten och det bolag för vars räkning advokaten har handlat skall ges tillfälle att bli hörda innan ärendet avgörs. Advokatens och bolagets bemötande skall delges sökanden. Sektionen kan ordna en muntlig förhandling, till vilken parterna skall kallas.

Någon rekommendation ges inte, om sökandens rätt att yrka på sänkning av arvodet har preskriberats enligt lag.

Den föreskrivna preskriptionstiden löper inte under den tid då ett ärende är anhängigt i nämnden. Sökanden har dock rätt att föra saken till domstol inom tre månader efter att nämnden har givit sin rekommendation, även om sökandens rätt att yrka på sänkning av arvodet skulle preskriberas inom en kortare tid.

En rekommendation är inte verkställbar, och den har inte samma rättsverkningar som en dom.

6 f §

Om samma arvodestvist är anhängig både vid domstol och i tillsynsnämnden och advokatens klient underrättar domstolen om detta innan klienten svarar i huvudsaken, skall behandlingen av ärendet vid domstolen avbrytas tills tillsynsnämnden har givit sin rekommendation.

6 g §

Avgörandet i ett tillsynsärende och i en arvodestvist skall ges i form av en särskild handling. I handlingen skall anges

- 1) ärendeslaget och dagen för avgörandet,
- 2) parternas och klagandens namn,
- 3) de yrkanden som framställts och de bemötanden som avgivits i saken jämte motivering,
- 4) motiveringen till avgörandet,

5) de lagrum, de punkter i advokatföreningens stadgar och de anvisningar gällande god advokatsed som har tillämpats i saken,

6) slutresultatet, samt

7) namnet på dem som har hört till sammansättningen och deras ställning samt om omröstning har ägt rum; om omröstning har ägt rum, skall avvikande meningar fogas till den handling som innehåller avgörandet.

I ett avgörande som gäller en rekommendation skall sökanden ges anvisningar om hur han skall gå till väga om han vill föra arvodestvisten till domstol.

6 h §

I den offentliga dagbok som advokatföreningen skall föra över tillsynsärenden och arvodestvister skall antecknas uppgifter om klaganden eller sökanden, advokaten och vid behov advokatbolaget, ärendeslaget, dagen för avgörandet och slutresultatet. Av dagboken skall även framgå i vilken fas behandlingen av saken är. I dagboken antecknas dessutom huruvida advokaten har följt nämndens arvodesrekommendation.

Uppgifterna om ett ärende stryks ur den offentliga dagboken enligt följande:

- 1) uppgifter om uteslutning och påföljdsavgift tio år efter att avgörandet gavs,
- 2) uppgifter om varning sex år efter att avgörandet gavs, och
- 3) uppgifter om anmärkning och om att påföljd inte har bestämts tre år efter att avgörandet gavs.

Uppgifterna om en arvodestvist stryks tre år efter att rekommendationen gavs.

En uppgift stryks dock inte, om i dagboken beträffande advokaten i fråga finns en sådan nyare uppgift om en påföljd eller en rekommendation om sänkning av arvodet som ännu inte kan strykas enligt 2 eller 3 mom.

6 i §

Ett offentligt referat skall utarbetas över ett avgörande i ett tillsynsärende och en rekommendation som gäller ett arvode. I referatet skall anges

- 1) ärendeslaget och dagen för avgörandet,

2) namnet på advokaten i fråga och, i en arvodestvist, även namnet på advokatbolaget,

3) ärendet och motiveringen till avgörandet i huvuddrag,

4) de lagrum, de punkter i advokatföreningens stadgar och de anvisningar gällande god advokatsed som har tillämpats i saken,

5) slutresultatet, samt

6) namnet på dem som har hört till sammansättningen och deras ställning samt om omröstning har ägt rum; om omröstning har ägt rum, skall till referatet fogas det slutresultat som de medlemmar som varit av avvikande mening har understött.

6 j §

I fråga om offentligheten för en handling som har tillställts tillsynsnämnden med tanke på ett tillsynsförfarande eller en arvodestvist och i fråga om offentligheten för en handling som innehåller avgörandet i ett tillsynsärende eller en arvodestvist gäller vad som i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) bestäms om myndighetshandlingar, om något annat inte följer av tystnadsplikten för advokater.

En handling blir dock inte offentlig förrän tillsynsnämnden har givit sitt avgörande eller avgörandet finns tillgängligt för dem som är delaktiga i saken.

7 §

Om en advokat till följd av omständigheter som framkommit vid tillsynsförfarandet konstateras ha handlat i strid med 5 § 1 mom. skall tillsynsnämnden bestämma en *disciplinär påföljd* för advokaten. Påföljderna är uteslutning ur advokatföreningen, påförande av en påföljdsavgift, varning och anmärkning.

Om en advokat i sitt uppdrag handlar ohederligt eller på annat sätt uppsåtligt kränker någon annans rätt, skall advokaten uteslutas ur advokatföreningen. Om det finns förmildrande omständigheter för advokatens förfarande, kan advokaten åläggas att betala en påföljdsavgift eller tilldelas en varning.

Handlar en advokat annars i strid med god advokatsed, skall advokaten tilldelas en varning eller en anmärkning. Om en advokat upprepade gånger gör sig skyldig till ett

sådant förfarande som avses i denna paragraf eller om det annars finns försvårande omständigheter, kan advokaten uteslutas ur advokatföreningen eller åläggas att betala en påföljdsavgift.

Om en advokat har begått en gärning som är ägnad att minska aktningen för advokatkåren, förfars på det sätt som bestäms i 3 mom.

Påföljdsavgiften, som betalas till advokatföreningen, är minst 500 och högst 15 000 euro, och vid påförandet av avgiften beaktas bl.a. hur klandervärt advokatens förfarande har varit, advokatens erfarenhet av advokatuppdrag och advokatens ekonomiska förhållanden, så att påföljden står i ett rättvist förhållande till förfarandet.

Tillsynsnämnden kan bestämma att ett beslut om uteslutning skall iakttas trots besvär.

En advokat som har registrerats i EU-registret skall avföras ur registret under samma förutsättningar som en advokat skall uteslutas ur föreningen.

9 §

En advokat som förlorar medborgarskapet i en sådan stat som avses i 3 § eller som är försatt i konkurs eller vars handlingsbehörighet har begränsats upphör att vara medlem av advokatföreningen, och styrelsen skall avföra advokaten ur advokatregistret.

Om en advokat som registrerats i EU-registret upphör att vara advokat i sitt hemland, skall advokaten avföras ur EU-registret.

Om en advokat inte längre uppfyller behörighetsvillkoren enligt 3 § 1 mom. 1 punkten, skall styrelsen utesluta advokaten ur föreningen.

En advokat som upphör att utöva advokatverksamhet eller som av skäl som nämns i 3 § 4 mom. inte längre har rätt att vara advokat skall anhålla om utträde ur advokatföreningen. Anhåller advokaten inte utan dröjsmål om utträde, skall styrelsen utesluta advokaten ur föreningen.

Innan sådana åtgärder som avses i 3 och 4 mom. vidtas skall advokaten ges tillfälle att bli hörd vid en av styrelsen ordnad muntlig förhandling.

Advokatföreningens styrelse kan med avvikelse från 4 mom. bevilja en advokat som upphör att utöva advokatverksamhet på grund av att han eller hon går i pension och som omedelbart före pensioneringen utövat sådan verksamhet i minst tio år tillstånd att förbli medlem av föreningen.

10 §

Den vars ansökan enligt 3 § 4 mom. eller 4 § 1 mom. har avslagits eller som har vägrats registrering i EU-registret eller för vilken har bestämts en disciplinär påföljd eller som har avförts ur advokatregistret eller EU-registret, har rätt att hos Helsingfors hovrätt anför besvär över beslut av advokatföreningens styrelse och tillsynsnämnd.

Justitiekanslern har rätt att besvara sig över styrelsens och tillsynsnämndens beslut i ärenden som avses i 7 och 9 §.

Tiden för anförande av besvär är 30 dagar. Besvärstiden börjar den dag då beslutet delgavs. Besvärsskriften, som skall riktas till Helsingfors hovrätt, skall senast den sista dagen av den utsatta tiden och före utgången av den arbetstid som iakttas vid statens ämbetsverk lämnas in till advokatföreningens byrå, vid äventyr av att talan går förlorad. Advokatföreningen skall utan dröjsmål tillställa hovrätten besvärsskriften jämte bilagor samt en kopia av det överklagade

beslutet och sitt utlåtande med anledning av besvären.

Hovrätten skall när den behandlar ett besvärssärende ge justitiekanslern, advokatföreningen och klaganden tillfälle att bli hörda med anledning av besvären och vid behov lägga fram bevisning och annan utredning i saken.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på tillsynsärenden och arvodestvister som är anhängiga när denna lag träder i kraft. Beträffande påföljderna tillämpas på advokatens handlingar och försummelser den lag som leder till en lindrigare påföljd för advokaten.

Mandatperioden för de advokater som är medlemmar av disciplinnämnden när denna lag träder i kraft fortgår till utgången av den period för vilken de blivit valda. När de medlemmar av tillsynsnämnden som inte hör till advokatkåren samt deras suppleanter väljs första gången är mandatperioden för en av dem ett år, för en av dem två år och för en av dem en tre år.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av 6 § lagen om statliga rättshjälpsbyråer

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 5 april 2002 om statliga rättshjälpsbyråer (258/2002) 6 § 2 mom. som
 följer:

6 § (496/1958).

De offentliga rättsbiträdena står under
 advokatföreningens tillsyn så som bestäms i Denna lag träder i kraft den 20 .
 6, 6 a—6 d och 7 § lagen om advokater

Helsingfors den 23 april 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*

1.

Lag**om ändring av lagen om advokater**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 12 december 1958 om advokater (496/1958) 2 §, 6 § 1 och 2 mom. samt 6 a, 7, 9 och 10 §,
 av dessa lagrum 2, 6 a och 10 § sådana de lyder i lagarna 197/1992 och 1249/1999, 7 § sådan den lyder delvis ändrad i sistnämnds lagar samt 9 § sådan den lyder i lag 458/1999 och i nämnda lag 1249/1999, samt
fogas till lagen nya 6 b—6 j § som följer:

Gällande lydelse

2 §

I advokatföreningens stadgar skall uppges

- 1) föreningens namn,
- 2) den kommun i landet som är föreningens hemort,
- 3) föreningens syfte,
- 4) vilka avgifter en medlem är skyldig att betala och hur de fastställs,
- 5) hur föreningens styrelse sammansätts och för hur lång tid den väljs,
- 6) när föreningens räkenskaper avslutas och hur granskningen av dem och av förvaltningen verkställs,
- 7) på vilket sätt delegationen väljs och hur dess verksamhet i övrigt ordnas samt när ordinarie delegationsmöte hålls och, om flera ordinarie möten skall hållas, vilka ärenden som skall behandlas vid vart och ett av dem,
- 8) på vilket sätt meddelanden delges föreningens medlemmar,
- 9) hur de tillsyns- och disciplinbefogenheter och disciplinnämnden och som riktar sig mot föreningens medlemmar regleras,
- 10) hur den, som inte hör till föreningen, skall ges rätt att genom skiljemannaförfarande avgöra en mellan personen i fråga och en föreningsmedlem

Föreslagen lydelse

2 §

I advokatföreningens stadgar skall uppges
åtminstone

- 1) föreningens namn,
- 2) den kommun i landet som är föreningens hemort,
- 3) föreningens syfte,
- 4) vilka avgifter en medlem är skyldig att betala och hur de fastställs,
- 5) hur föreningens styrelse sammansätts och för hur lång tid den väljs,
- 6) när föreningens räkenskaper avslutas och hur granskningen av dem och av förvaltningen verkställs,
- 7) på vilket sätt delegationen väljs och hur dess verksamhet i övrigt ordnas samt när ordinarie delegationsmöte hålls och, om flera ordinarie möten skall hållas, vilka ärenden som skall behandlas vid vart och ett av dem,
- 8) på vilket sätt meddelanden delges föreningens medlemmar,
- 9) hur *föreningens stadgar godkänns*, samt

eller det bolag för vars räkning denna har handlat uppkommen tvist som gäller eller ansluter sig till medlemmens verksamhet som advokat, samt

11) hur föreningens tillgångar skall användas, om föreningen upplöser sig eller upplöses.

Advokatföreningens stadgar och ändringar i dem fastställs av justitieministeriet. Ministeriets beslut skall publiceras i författningssamlingen.

6 §

Advokatföreningens styrelse skall tillse, att advokaterna, då de uppträder inför domstol eller annan myndighet samt även i sin övriga verksamhet, uppfylla sina förpliktelser. Advokat är skyldig att lämna styrelsen de uppgifter, som för denna tillsyn erfordras. Advokat bör även tillåta av styrelsen förordnad person att verkställa inspektion i hans byrå, då styrelsen finner det för tillsynen nödvändigt, samt härvid förete de handlingar, vilkas granskning inspektionen förutsätter. Styrelsemedlem och den, som verkställer inspektion, må icke olovligen yppa vad de vid utövande av tillsynen erfarit om advokat och hans verksamhet.

Vid avgörande av ärenden angående medlemskap i advokatföreningen och vid beslut om disciplinära åtgärder mot advokater handla styrelsemedlemmarna under domaransvar.

6 a §

Disciplinära ärenden handläggs och avgörs av advokatföreningens disciplinnämnd. Ett beslut som gäller uteslutning av en medlem skall dock fastställas av styrelsen.

Disciplinnämnden består av en ordförande och en vice ordförande samt sju andra medlemmar och sju personliga suppleanter, som väljs av delegationen. Två av medlemmarna och deras suppleanter får inte höra till advokatkåren, och utlåtande från

10) hur föreningens tillgångar skall användas, om föreningen upplöser sig eller upplöses.

I föreningens stadgar kan tas in även andra sådana bestämmelser om föreningen och dess medlemmar som är nödvändiga med tanke på föreningens verksamhet.

Advokatföreningens stadgar och ändringar i dem fastställs genom förordning av justitieministeriet efter att de godkänts på det sätt som föreskrivs i föreningens stadgar.

6 §

Advokatföreningens styrelse skall se till att advokaterna när de uppträder inför domstol eller någon annan myndighet samt även i sin övriga verksamhet uppfyller sina förpliktelser. En advokat är skyldig att lämna styrelsen de uppgifter som behövs för denna tillsyn. En advokat skall även tillåta en person som har förordnats av styrelsen att göra inspektioner i hans eller hennes byrå, när styrelsen finner att det är nödvändigt för tillsynen, och härvid visa de handlingar som skall granskas vid inspektionen. En styrelsemedlem och den som genomför en inspektion får inte olovligen röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om i samband med tillsynen.

Vid avgörandet av ärenden som gäller medlemskap i advokatföreningen handlar styrelsemedlemmarna under domaransvar.

6 a §

Advokatföreningens tillsynsnämnd handlägger och avgör tillsynsärenden enligt 6 c § och ger rekommendationer i sådana arvodestvister mellan en advokat och dennes klient som avses i 6 e §.

Tillsynsnämnden består av en ordförande samt åtta andra medlemmar och en personlig suppleant för var och en av de sistnämnda. Ordföranden samt fem av de övriga medlemmarna och deras suppleanter skall vara advokater. Tre av medlemmarna

Gällande lydelse

justitieministeriet om deras lämplighet som medlemmar i nämnden skall inhämtas före valet.

Angående disciplinnämnden gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas om advokatföreningens styrelse.

Föreslagen lydelse

och deras suppleanter får inte höra till advokatkåren. Mandattiden för nämndens medlemmar och suppleanter är tre år.

Advokatföreningens delegation väljer nämndens ordförande samt fem andra medlemmar och en suppleant för var och en av de sistnämnda. Dessa personer skall alla vara advokater. Statsrådet utnämner på framställning av justitieministeriet de tre medlemmar som inte hör till advokatkåren och deras personliga suppleanter. Utlåtande om de föreslagna personernas lämplighet som medlemmar i nämnden eller deras suppleanter skall begäras av advokatföreningen. I begäran om utlåtande skall ställas upp dubbelt så många kandidater till medlemmar eller deras suppleanter som det antal medlemmar som skall väljas. Medlemmar som inte hör till advokatkåren och deras personliga skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara förtrogna med advokatverksamhet och dessutom med domaruppgifter eller utbildning och forskning i juridik vid universitet.

Nämndens medlemmar handlar under domaransvar, och de får inte olovligen röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om vid tillsynen eller vid behandlingen av en arvodestvist.

6 b §

Nämnden kan vara uppdelad på tre sektioner. Nämnden bestämmer sektionernas sammansättning så att varje sektion som medlemmar har två advokater och en person som inte hör till advokatkåren. Ordförande för sektionerna är nämndens ordförande samt de två vice ordförande som nämnden varje år väljer inom sig. Vid behandlingen av en arvodestvist i en sektion är dock den medlem som inte hör till advokatkåren ordförande.

Ärendena behandlas i nämndens sektioner eller i plenum. Nämndens plenum är beslutfört när ordföranden eller en vice ordförande och minst sex andra medlemmar är närvarande. En sektion i nämnden är beslutfört när alla dess medlemmar är närvarande.

Om det uppstår meningsskiljaktigheter,

avgörs saken genom omröstning med iakttagande av samma förfarande som vid en kollegial domstol.

6 c §

Ett tillsynsärende blir anhängigt när advokatföreningens byrå i fråga om en advokat mottar ett skriftligt klagomål eller en anmälan från justitiekanslern eller en anmälan som en domstol har gjort med stöd av 15 kap. 10 a § rättegångsbalken. Ett ärende blir också anhängigt när advokatföreningens styrelse har beslutat att överföra ett ärende som har kommit till dess kännedom för behandling i nämnden.

Om ett klagomål är så bristfälligt att ärendet inte kan avgöras på basis av klagomålet, skall klaganden uppmanas att avhjälpa bristen inom utsatt tid, vid äventyr att klagomålet inte förs till nämnden. Ett klagomål som gäller ett ärende som har avgjorts tidigare förs inte till nämnden, om inte ny utredning som inverkar på saken läggs fram i klagomålet.

Om det har gått längre tid än fem år från de händelser som saken gäller, kan ärendet lämnas utan prövning.

6 d §

Tillsynsärenden behandlas i nämndens sektioner eller i plenum. I plenum behandlas de ärenden som nämndens ordförande eller sektionerna har bestämt att skall behandlas där.

Tillsynsärenden behandlas i ett skriftligt förfarande. Advokaten skall ges tillfälle att bli hörd innan ärendet avgörs. Advokaten skall öppet och sanningsenligt lämna de upplysningar och utredningar som har begärts. Advokatens bemötande skall delges klaganden. Nämnden och sektionerna skall även i övrigt se till att saken blir tillräckligt utredd.

Beslut om att en advokat utesluts ur advokatföreningen eller åläggs att betala påföljdsavgift kan dock inte fattas utan att ärendet behandlats vid nämndens plenum och att muntlig förhandling har ordnats i saken. Nämnden eller en sektion kan ordna muntlig förhandling också i andra fall. Advokaten och klaganden skall kallas till förhandlingen.

6 e §

En arvodestvist blir anhängig när advokatföreningens byrå mottar en skriftlig ansökan från en advokats huvudman eller någon annan klient. Om ansökan är så bristfällig att ärendet inte kan avgöras på basis av ansökan, skall sökanden uppmanas att avhjälpa bristen inom utsatt tid, vid äventyr att ansökan inte förs till nämnden.

En arvodestvist behandlas i en av tillsynsnämndens sektioner i ett skriftligt förfarande.

Parter i förfarandet i en arvodestvist är advokaten och det bolag för vars räkning advokaten har handlat samt sökanden. Advokaten och det bolag för vars räkning advokaten har handlat skall ges tillfälle att bli hörda innan ärendet avgörs. Advokatens och bolagets bemötande skall delges sökanden. Sektionen kan ordna en muntlig förhandling, till vilken parterna skall kallas.

Någon rekommendation ges inte, om sökandens rätt att yrka på sänkning av arvodet har preskriberats enligt lag.

Den föreskrivna preskriptionstiden löper inte under den tid då ett ärende är anhängigt i nämnden. Sökanden har dock rätt att föra saken till domstol inom tre månader efter att nämnden har givit sin rekommendation, även om sökandens rätt att yrka på sänkning av arvodet skulle preskriberas inom en kortare tid.

En rekommendation är inte verkställbar, och den har inte samma rättsverkningar som en dom.

6 f §

Om samma arvodestvist är anhängig både vid domstol och i tillsynsnämnden och advokatens klient underrättar domstolen om detta innan klienten svarar i huvudsaken, skall behandlingen av ärendet vid domstolen avbrytas tills tillsynsnämnden har givit sin rekommendation.

6 g §

Avgörandet i ett tillsynsärende och i en arvodestvist skall ges i form av en särskild handling. I handlingen skall anges

- 1) ärendeslaget och dagen för avgörandet,
- 2) parternas och klagandens namn,

3) de yrkanden som framställts och de bemötanden som avgivits i saken jämte motivering,

4) motiveringen till avgörandet,

5) de lagrum, de punkter i advokatföreningens stadgar och de anvisningar gällande god advokatsed som har tillämpats i saken,

6) slutresultatet, samt

7) namnet på dem som har hört till sammansättningen och deras ställning samt om omröstning har ägt rum; om omröstning har ägt rum, skall avvikande meningar fogas till den handling som innehåller avgörandet.

I ett avgörande som gäller en rekommendation skall sökanden ges anvisningar om hur han skall gå till väga om han vill föra arvdestvisten till domstol.

6 h §

I den offentliga dagbok som advokatföreningen skall föra över tillsynsärenden och arvdestvister skall antecknas uppgifter om klaganden eller sökanden, advokaten och vid behov advokatbolaget, ärendeslaget, dagen för avgörandet och slutresultatet. Av dagboken skall även framgå i vilken fas behandlingen av saken är. I dagboken antecknas dessutom huruvida advokaten har följt nämndens arvodesrekommendation.

Uppgifterna om ett ärende stryks ur den offentliga dagboken enligt följande:

1) uppgifter om uteslutning och påföljdsavgift tio år efter att avgörandet gavs,

2) uppgifter om varning sex år efter att avgörandet gavs, och

3) uppgifter om anmärkning och om att påföljd inte har bestämts tre år efter att avgörandet gavs.

Uppgifterna om en arvdestvist stryks tre år efter att rekommendationen gavs.

En uppgift stryks dock inte, om i dagboken beträffande advokaten i fråga finns en sådan nyare uppgift om en påföljd eller en rekommendation om sänkning av arvdet som ännu inte kan strykas enligt 2 eller 3 mom.

6 i §

Ett offentligt referat skall utarbetas över ett avgörande i ett tillsynsärende och en rekommendation som gäller ett arvode. I referatet skall anges

- 1) ärendeslaget och dagen för avgörandet,
- 2) namnet på advokaten i fråga och, i en arvodestvist, även namnet på advokatbolaget,
- 3) ärendet och motiveringen till avgörandet i huvuddrag,
- 4) de lagrum, de punkter i advokatföreningens stadgar och de anvisningar gällande god advokatsed som har tillämpats i saken,
- 5) slutresultatet, samt
- 6) namnet på dem som har hört till sammansättningen och deras ställning samt om omröstning har ägt rum; om omröstning har ägt rum, skall till referatet fogas det slutresultat som de medlemmar som varit av avvikande mening har understött.

6 j §

I fråga om offentligheten för en handling som har tillställts tillsynsnämnden med tanke på ett tillsynsförfarande eller en arvodestvist och i fråga om offentligheten för en handling som innehåller avgörandet i ett tillsynsärende eller en arvodestvist gäller vad som i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) bestäms om myndighetshandlingar, om något annat inte följer av tystnadsplikten för advokater.

En handling blir dock inte offentlig förrän tillsynsnämnden har givit sitt avgörande eller avgörandet finns tillgängligt för dem som är delaktiga i saken.

7 §

Gör en advokat i sin verksamhet uppsåtligen orätt eller förfar han såsom advokat annars ohederligt, skall han uteslutas ur föreningen. Är omständigheterna förmildrande, kan han i stället för att uteslutas tilldelas varning.

Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat eller handlar han i strid med god advokatsed, skall han ges en anmärkning eller en varning eller, om omständigheterna är försvarande, uteslutas ur föreningen.

7 §

Om en advokat till följd av omständigheter som framkommit vid tillsynsförfarandet konstateras ha handlat i strid med 5 § 1 mom. skall tillsynsnämnden bestämma en disciplinär påföljd för advokaten. Påföljderna är uteslutning ur advokatföreningen, påförande av en påföljdsavgift, varning och anmärkning.

Om en advokat i sitt uppdrag handlar ohederligt eller på annat sätt uppsåtligen kränker någon annans rätt, skall advokaten uteslutas ur advokatföreningen. Om det

Uppfyller advokat icke längre i 3 § 1 mom. 1 punkten avsedda förutsättningar, skall han uteslutas ur föreningen. Har han begått gärning, som är ägnad att nedsätta aktningen för advokatkåren, förfares på sätt, som i 2 mom. stadgas.

Det kan bestämmas att ett beslut genom vilket en advokat har uteslutits ur föreningen skall iakttas omedelbart. Om det finns någon särskild orsak, kan det beslutas att en varning skall ges offentligt så som anges i beslutet.

En advokat som har registrerats i EU-registret skall avföras ur registret under samma förutsättningar som en advokat skall uteslutas ur föreningen.

9 §

En advokat, som förlorar medborgarskapet i en sådan stat som avses i 3 §, upphör att vara medlem av advokatföreningen och skall avföras ur advokatregistret. Detsamma gäller en advokat som har försatts i konkurs eller vars handlingsbehörighet har begränsats.

En advokat som upphör att utöva advokatverksamhet eller som av skäl som nämns i 3 § 4 mom. inte längre har rätt att vara advokat skall anhålla om utträde ur advokatföreningen. Gör advokaten det inte utan dröjsmål, skall styrelsen fastslå att advokaten har utträtt ur föreningen och avföra personen i fråga ur advokatregistret.

Om en advokat som registrerats i EU-registret upphör att vara advokat i sitt hemland, skall han avföras ur EU-registret.

finns förmildrande omständigheter för advokatens förfarande, kan advokaten åläggas att betala en påföljdsavgift eller tilldelas en varning.

Handlar en advokat annars i strid med god advokatsed, skall advokaten tilldelas en varning eller en anmärkning. Om en advokat upprepade gånger gör sig skyldig till ett sådant förfarande som avses i denna paragraf eller om det annars finns försvårande omständigheter, kan advokaten uteslutas ur advokatföreningen eller åläggas att betala en påföljdsavgift.

Om en advokat har begått en gärning som är ägnad att minska aktningen för advokatkåren, förfars på det sätt som bestäms i 3 mom.

Påföljdsavgiften, som betalas till advokatföreningen, är minst 500 och högst 15 000 euro, och vid påförandet av avgiften beaktas bl.a. hur klandervärt advokatens förfarande har varit, advokatens erfarenhet av advokatuppdrag och advokatens ekonomiska förhållanden, så att påföljden står i ett rättvist förhållande till förfarandet.

Tillsynsnämnden kan bestämma att ett beslut om uteslutning skall iakttas trots besvär.

En advokat som har registrerats i EU-registret skall avföras ur registret under samma förutsättningar som en advokat skall uteslutas ur föreningen.

9 §

En advokat som förlorar medborgarskapet i en sådan stat som avses i 3 § eller som är försatt i konkurs eller vars handlingsbehörighet har begränsats upphör att vara medlem av advokatföreningen, och styrelsen skall avföra advokaten ur advokatregistret.

Om en advokat som registrerats i EU-registret upphör att vara advokat i sitt hemland, skall advokaten avföras ur EU-registret.

Om en advokat inte längre uppfyller behörighetsvillkoren enligt 3 § 1 mom. 1 punkten, skall styrelsen utesluta advokaten ur föreningen.

En advokat som upphör att utöva advokatverksamhet eller som av skäl som nämns i 3 § 4 mom. inte längre har rätt att

Gällande lydelse

10 §

Den vars ansökan enligt 3 § 4 mom. eller 4 § 1 mom. har avslagits eller som har vägrats registrering i EU-registret, som har uteslutits ur advokatföreningen eller för vilken har bestämts offentlig varning eller som har avförts ur advokatregistret eller EU-registret, har rätt att hos Helsingfors hovrätt anföra besvär över beslut av föreningens styrelse och disciplinnämnden.

Justitiekanslern har rätt att besvara sig över styrelsens och disciplinnämndens beslut i ärenden som avses i 7 och 9 §§.

Besvär skall anföras senast 30 dagar efter det beslutet delgavs. Besvärsskriften, som skall riktas till Helsingfors hovrätt, skall senast den sista dagen av den utsatta tiden och före utgången av den arbetstid som iakttas vid statens ämbetsverk lämnas in till advokatföreningens styrelse, vid äventyr av att talan går förlorad. Styrelsen skall utan dröjsmål tillställa hovrätten besvärsskriften jämte bilagor samt en kopia av det överklagade beslutet och sitt utlåtande med anledning av besvären.

Föreslagen lydelse

vara advokat skall anhålla om utträde ur advokatföreningen. Anhåller advokaten inte utan dröjsmål om utträde, skall styrelsen utesluta advokaten ur föreningen.

Innan sådana åtgärder som avses i 3 och 4 mom. vidtas skall advokaten ges tillfälle att bli hörd vid en av styrelsen ordnad muntlig förhandling.

Advokatföreningens styrelse kan med avvikelse från 4 mom. bevilja en advokat som upphör att utöva advokatverksamhet på grund av att han eller hon går i pension och som omedelbart före pensioneringen utövat sådan verksamhet i minst tio år tillstånd att förbli medlem av föreningen.

10 §

Den vars ansökan enligt 3 § 4 mom. eller 4 § 1 mom. har avslagits eller som har vägrats registrering i EU-registret eller för vilken har bestämts en disciplinär påföljd eller som har avförts ur advokatregistret eller EU-registret, har rätt att hos Helsingfors hovrätt anföra besvär över beslut av advokatföreningens styrelse och tillsynsnämnd.

Justitiekanslern har rätt att besvara sig över styrelsens och tillsynsnämndens beslut i ärenden som avses i 7 och 9 §.

Tiden för anförande av besvär är 30 dagar. Besvärstiden börjar den dag då beslutet delgavs. Besvärsskriften, som skall riktas till Helsingfors hovrätt, skall senast den sista dagen av den utsatta tiden och före utgången av den arbetstid som iakttas vid statens ämbetsverk lämnas in till advokatföreningens byrå, vid äventyr av att talan går förlorad. Advokatföreningen skall utan dröjsmål tillställa hovrätten besvärsskriften jämte bilagor samt en kopia av det överklagade beslutet och sitt utlåtande med anledning av besvären.

Hovrätten skall när den behandlar ett besvärssärende ge justitiekanslern, advokatföreningen och klaganden tillfälle att bli hörda med anledning av besvären och vid behov lägga fram bevisning och annan utredning i saken.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på tillsynsärenden och arvdestvister som är anhängiga när

denna lag träder i kraft. Beträffande påföljderna tillämpas på advokatens handlingar och försummelser den lag som leder till en lindrigare påföljd för advokaten.

Mandatperioden för de advokater som är medlemmar av disciplinnämnden när denna lag träder i kraft fortgår till utgången av den period för vilken de blivit valda. När de medlemmar av tillsynsnämnden som inte hör till advokatkåren samt deras suppleanter väljs första gången är mandatperioden för en av dem ett år, för en av dem två år och för en av dem en tre år.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 6 § lagen om statliga rättshjälpsbyråer**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 5 april 2002 om statliga rättshjälpsbyråer (258/2002) 6 § 2 mom. som
följer:

Gällande lydelse

6 §

De offentliga rättsbiträdena står under
advokatföreningens tillsyn så som bestäms i
6, 6 a och 7 § lagen om advokater
(496/1958).

Föreslagen lydelse

6 §

De offentliga rättsbiträdena står under
advokatföreningens tillsyn så som bestäms i
6, 6 a—6 d och 7 § lagen om advokater
(496/1958).

Denna lag träder i kraft den 20 .